

آيدىلق كلياتى

صاپ: ۱

سرمايهدارلىق نظام اجتماعىسى

۱ — امته اقتصادى ۲ — استحصال واسطهلىك قايتالىست
صنق طرقدن انحصاره آنسى ۳ — اجرت ايشى (موزدورلىق) ۴ —
سرمايهدارلىقدە شرانط استحصالىه ۵ — ايشجىركاستئارى ۶ — سرمایه
۷ — سرمایهدارلىق حکومتى ۸ — سرمایهدارلىق نظام اجتماعىسىدەكى تضادلىر.
۹ — امته اقتصادى ، تجارت مالى استحصالى . سرمایهدارلىق
حکمرانلىق دورنده اقتصادى ياقىندىن و دقتله تدقىق ايدر ايسلەك بوندە
امته استحصال ايدلەيىكى كورورز . اوحالدە بوندە شايابن دقت نوار ئە
دى ئە بىرى سوراپىلەر . بورادە شايابن دقت اولان شودر : مناع
سادەجە هەنگى ئادى بى محصول دە كىلدر ؟ يازار ايجىن ، يعنى
صاپىش ايجىن استحصال ايديلەن بى محصولدر .
اىسانك كىندى اخچا جلزى ايجىن استحصال ايدىكى محصول ،
امته ، تجارت مالى دە كىلدر . بى جىتنى بى غدائى ئاكىر ، بىر ، او كودور

اقتصاد، امته اقتصادی او لو نجه، استحصال تجارت مالی ایچین
جاپنیجه ملکت خصوصیه ایچاب ایدیریر؟ یعنی هر شی مطلاقاً بر
آدمه مخصوص اولور.

امته اعمال ایدن ال ایشجیست و کوچوک صنایع اربابن کندیلریه
خصوص اعمالاتخانه لری، کندی آتلری واردرا. فابریقاچی، مؤسسه
صاحبک ده بوتون بنالری، ما کنه لری و سائز اشیاشه بر لکده فابریقا
ومؤسسه سی واردرا. و بر امته اقتصادی ایله بر خصوصی ملکت
او لو نجه هر زمان بر مشتری مجادله سی، تعبیر آخر له صاحبلر آراسنده
بر رقبابت ده اوله جقدر. هنوز فابریقاچیلر، مؤسسه صاحبلری و بوبولک
سرمایه دارلر اونایان؛ بالکز ایشلهن ال ایشجیلری بو لو نان زمانلرده
بیله بواں ایشجیلری مشتری ایچین کندی آرم لرنده مجادله ایدرلردى.
و بونلردن هانکیسی داهما قوتلی و اولو ریشلی ایدیسه، کیمک داهما ای
آتلری وار ایدیسه، بالخاصه کیم پاره طوبلامش ایسه هر وقت او
پارلیور، مشتبیلری کندیبی ایچین قازانیور، دیکر ال ایشجیلری
افلاس استدیره رک کندیسی یوکسلیوردى. کورو لیور، که کوچوک
ایش ملکتی و اوها ابتن ایدن امته اقتصادنده، یک دوغان بوبولک
ملکتیک تحنمی واردی و بونلر برجو قلرنی افلاس و محو ایدیردیلر.
شو حالده قایپتالیست اجتماعی نظامنک برنجی نشانه سی امته اقتصادی،
یعنی استحصالاتی بازار ایچین، صایش ایچین یا پان بر اقتصادرر.

۲ — سرمایه دارلر صنفی طرفدن استحصال و اسطه لرینک انحصار
آلنه آلنی، قایپتالیزمک تعریف و توصیفی یا یعنی ایچین بالکز امته
اقتصادی ذکر ایمک کافی دیکلدر.

و کندیسی ایچین امک بایارسه بو امک بر تجارت مالی دیکلدر :
ساده جه امکدر. آنچق آنوب صایلدنی وقت، (امته) تجارت
مالی) اولور. یعنی بو غدای والخ.. مشتری ایچین، بازار ایچین
استحصال ایدیلریه تجارت مالی اولور: بونی کیم صانین آلریسه
اویک مالی اولور.

قایپتالیست اصول اداره سنده بوتون مخصوص لر بازار ایچین، صایش
ایچین استحصال ایدیلر؟ شو حالده هر شی ده امته، تجارت مالی اولور.
هر فابریقا، مؤسسه و یاخود اعمالاتخانه هر هانکی معن بر شی استحصال
ایدرا. قولایقله اکلاشیلیور که بوراده محضول کندی اوژ احتیاجی
ایچین استحصال ایدیلیور. بر دو غرما جیلق اعمالاتخانه سی ایشله ده رک
صندا لیه، ماصه، دولاب والخ.. اعمال ایلهین بری، آشکار در که بو
بابیلان شیئلردن هیچ برینی کندیسی و عائله سی ایچون یا پیبور؛ بازار
ایچین، صایش ایچون یا پیبور. بر فابریقا صاحبک معده سی هان داما
بوزوق او لس بیله فابریقا سنده استحصال ایله دیکی علاجک پک کوچوک
بر قسمی ده ینه کندیسی ایچین اعمال ایدیر من. سرمایه دارلقده بابیلان
بوتون استحصالات هپ بولیدر.

مثلاً بردو که فابریقا سنده دو که اعمال ایدیلر. فقط بو میلیون نلر جه
دو کمبلر، فابریقا صاحبک یلکلرینه دیکلیمک ایچین ده کیل، صایق
ایچین اعمال ایدیلر. خلاصه سرمایه دارلر جمعیتده استحصال و اعمال
ایدیلن هر شی، صایق ایچین یا پیلر. الدیونلر و صوجوق، کتابلر
و آیاق قابی، ما کنه لر و راقی، امک و سلاح، خلاصه استحصال
ایدیلن هر شی بازاره کیده ر.

بعض ائمه اقتصادی اوپرورده هیچ بر سرمایه دار اولماز. بالفرض
آل ایشجیلری اقتصادی بولیدر. آل ایشجیلری بازار ایچین اعمال
ابدلو. و بوتون اعمال ایتدکلرینی ده صاتارلر. اوحالده بونلر استحصال
ایتدکلری محصل، اتفقدور و اقتصادلری ده امتعه اقتصادیدر. بوکا
و غماً بومتعه اقتصادی سرمایه دارجه بر اقتصاد ده کیلدر. ساده جه بسیط
بومتعه اقتصادیدر. بو بسیط امتعه اقتصادی سرمایه دارجه بر امتعه
اقتصادی اوبلقایچون بر طرفدن استحصال واسطه لری (آلتره ما کنه لرمه
بنالر، بر، طوباق والخ...) داهما زنکین و آذ برمایه دارلر حفظک
خصوصی ملکیتی آلتنه کیرمیلدر. دیگر طرفدن ده آل ایشجیلریله
چیفچی لردن بچو غنی افلاس ایمی و ایشجی اوبلمیلدرلر.

یوقاریده گوردک، که عادی امتعه اقتصادی بر طرفدن برینی افلاس
ایتدبریبور، دیگر طرفدن ده دیگرینی زنکینلشیدریبوره دوئلی
ایدیبور. و بو بر حقیقت اویلشدیر. بوتون مملکتلرده ایشلهین اول
ایشجیلری و کوجوک صنعتکارلر اکثریته افلاس ایده رک اویلهدن
قالهدیلر. او لا اک فقیری صوکنده آلتئی صاندی. بو صورثه بر
صنعتکار ایکن بر چفت الدن باشقه بر شی اولمایان بر انسان اویلی.
بر آذ زنکینجه اولانلر ایسه بر قاتداها زنکینلشیدیلر؟ بولیدری اسکی
اعمالاتخانه لرینی ییقارق یکیدن یا بدیلر و توسعه ایتدیلر. داهما ایی
دستکاهلر و صوکر لری ما کنه لر قوردیلر. جوچ ایشجی قولانشه
ماشلادیلر. و نهایت بر قابرهایاچی اویلیدیلر،
یاوش یاوش استحصال ایچین لازم اولان آلاتک هېسی بوزنکینلرکه
بودولتلرک اوله کجدی: فابریقا بنالری (ملک)، خام ماده لر، آنبارلر

و بیمازه لر، اولر، اعمالاتخانه لر، معدنلر، شمندوفرلر، وابورلر،
طوبراق خلاصه استحصال ایچین مطلقاً لازم اولان هر شی اوئلر،
کجدی. استحصال آلاتک هېسی بالکزجه سرمایه دار صنعتک مال
خصوصی، ملک خصوصی اویلی. (یعنی قابیتالیست صنعتک
«انحصرینه» کجدی). شوحالده برآووج دولتلی، زنکین هر شیه
حاکم اویلیور. فقیرلرک اکثریتک ایسه بالکز «ایشن قوتلری»، قالیور.
سرمایه دار صنعتک استحصال واسطه لری اویلندەکی بو انحصرلری
سرمایه دار اجتماعی نظامنک ایکنجه نشانه سیدر.

۳ — اجرت ایشی. هر درلو ملکیتىز قلان بر جوق انسانلردن
متشکل صنف، سرمایه نك اجرتلى ایشجیسی حاله کیرمشدیر.
فقیر لاشان چفتھی، ياخود اول ایشجیسی نیپا به جقدی؟ یا بر قابیتالیست
چفتلک صاحبته کیدوب خدمتھی او له حق و ياخود شهره کیده رک
فاریقاً ويا اعمالاتخانه ده اجرت آلتنه کیره جکدی. بوایکىسدن باشقا
چاره، باشقا بر جیقار يول يوقدی.

بو صورتاه سرمایه دار اجتماعی نظامنک اوچونجى علامتی اولان
بھرت ایشی حصوله کلدى.

اجرت ایشی ندر؟ کوله لک واسیرك اولان اسکی زمانلرده هر
کوله لی و ياخود اسیری ساتین آلمق و صائم قابل ایدی. باشى، صاجى،
آياقلى و قوللى انسانلر، افديلىرىتك خصوصی ماللری ایدی. افدى
ایستې نجه کوله سنى آخورده نۇنچىھي قادر دوکردى؟ طبى كىفلی
اویلېنى زمان بر صندالىھ و ياقاباھى قىرە بىلدىكى كى... کوله و ياخود

بایاماز : ما کنه سز و آلتسر چلیک ایشله مکی و یاقاش دو قومنی و یاخود .
واغونلر یا پنی برده نه ! قایتالیزمه بالذات بوتون برو طوبراق خصوصی
الله رده بولنور : برایشتمه یا به بیلمک ایچین هر هانکی بربرده دور مق
وقالمق ممکن وقابل ده کیلدر . ایشجینک ایش قوتی صائمق حریتی ،
قایتالیستلرک بوایش قوتی صائمق حریتی ، قایتالیست ایله ایشجینک
« مساواتی » ، بوتون بونلر حقیقتده سرمایه دار ایچین چالیش معه
اجبار ایدن بر آجلق زنجیریدر .

شوحالده اجرتلى ایشك اصلی ، ایش قوتنك صاتیلماسی ، یاخود
ایش قوتنك مال ، مناع حالت تحول ایتمه سیدر . بسیط ، عادی امتعه
استحصالنده - که او لجه بحث ایدلشدی - پازارده سوت ، امک ،
فانلر ، آیاق قابی والخ .. بولنه بیلردى ؟ فقط ایش قوتی بولنمازدی .
ایش قوتی صاتیلمازدی . بوایش قوتنك صاحبلری اولان آل ایشجیلرینک
بوندن باشقا براؤ جگزی و آلتدری واردی . کندیسی چالیشیر ، کندی
ایش قوتی ینه کندی استحصالنده ایشله دیردی .

قایتالیزمه ایسه بوجال بوسبوتون باشقه دورلو در . سرمایه دار لقدم
چالیشانک هیچ بر استحصال واسطه سی یوقدر . اوز ایش قوتی .
استحصالنده ، کندی ایشتمه سنده قوللاناماز . نولمهک ایچین ایش
قوتی سرمایه داره صائمغه مجبوردر . بولیله چه پاموق ، بینر و ما دنه لر
صاتیلان بازارک یانشده برده ایش بازاری دوغار . بوراده بروله تارلو ،
یعنی اجرت ایشجیلری ایش قوتلری صاتارلر بو صورته قایتالیست
اقتصادیاتنک ، قایتالیست ایشتمه سنک عادی امتعه اقتصادنندن فرق ،

اسعیر ساده جه اهمیتیز برماده ایدی . اسکردمالیلر ، استحصال ایجین
لارزم اولان اموالی شصورته اوچه آیپیرلردى :
۱ « دیلسز ایش واسطه لری » ، (یعنی اشیا) ، ۲ « یاری ناطق ایش
واسطه لری » ، (یعنی ایش حیوانلری ، قوبونلر ، اینکلر او کوزلر خلاصه
بالکننده صدا چیقارتا بیلنلر) ، ۳ « قونوشان » ، ناطق ایش واسطه لری »
(یعنی کوللر و اسیرلر) . بالطا ، او کوز و اسیر افندی ایچین بربرندن
فرقیز ، یعنی صورته ایش واسطه لری ایدی . بونلری صائمن آلا بیلریم
صاتا بیلر ، قیرار و نولدیره بیلردى .

اجرتلى ایشده انسان نه صاتیله بیلر و نهد آله بیلر . او نک بالکن
ایش قوتی ، ایش قابلیتی آنوب صاتیله بیلر ، فقط بالذات کندیسی
ده کیل .. فابریقا جی اوئی آخورده دوکمن و یاخود قومشومنه
صاتاماز . و کوله لک دورنده قابل اولدیغى کې برآ او کوپکیله دده کیشە من ،
ایشجی بالکنر کیرالانیر . حتی ظاهرده سرمایه دارلار ایشجی مساوی کې
بیلە کورو نورلر : « ایستەمیور میسک ؟ اویله ایسە چالیشما ، سە کیمسە
زورلاماز . » فابریقا جی افديلر بولیله دیسورلر . حتی بو افديلر ،
ایشجیلری ، او نله ایش ويرمك صورتىله ، بىللە دکلری ایلری
سورەرلر .

فقط حقیقتده ایشجیلر لە قایتالیستلر بردە کیلدرلر ، یعنی شرانط
تحتىنده بولنیمیورلر . ایشجیلر آجلق واسطه سیله زنجیرە و زرولشلردر .
آجلق اوئنلری اجرتلى ایشجیلکە ، یعنی ایش قوتلری صائمغه
مجبور ایدیسور . ایشجی ایچین باشقا چاره یوقدر ، باشقا بر يول
طۇناماز . بالکنر ایکی الى ایله « باشلى باشنى » ، ذاتى ، بر استحصال .

قایمتالیست استحصال و ایشانه سنه ایش قوتنک ده بر مال، بر مناع
اویلسیدر.

شو حالده سرمایه دار جمعیت نظامنک اوچونجی علامقی ده اجرت
ایشیدر.

۴ — سرمایه دار لق شرائط استحصالیه می. بوصور تله سرمایه دار
جمعیت نظامنک اوچ علامقی اولدینی کوروپور:

۱ — بازار ایجین اعمال (امته اقتصادی)

۲ — آلات استحصالیه مک سرمایه دار لصنف طرفدن انحصاره
آننسی:

۳ — اجرت ایشی، یعنی ایش قوتنک صایلماسی اساسه ابنا
ایدهن ایش.

بوتون بوعلامترک هپسی بر مسئله ایله صيق صورته باغیلدر:
عجیباً انسانلرک مواد مصنوعه بی استحصال و یا توزیع ایدارلر کن بربریله
اولان مناسبتری نه در؟ «امته اقتصادی» و یاه بازار ایجین استحصال،
تعیر لری نه افاده ایدیبور و بز بونلردن نه آکلاپورز؛ بونلر انسانلرک
یکدیکری ایجین جالیشند قلرنی آکلاپور. فقط هر کس کندی
استحصالی دائره سنه بازار ایجین اعمالاتمه بولونور و کندی مالی کیمک
ساتین آلاجفه اوچه بیلمکسین استحصالی یاپار. مثلًا بر ایل
ایشجیسی احمدله بزده چفتیجی محمد وار. ایل ایشجیسی احمد یا بدینی
آلاق قایبلزی بازاره کوتورپور و چفتیجی محمده صایپور. احمد آلدینی
پارا ایله محمددن اون ساتین آلپور. احمد بازاره کیتدیکی زمان بازاره
محمدی راستلا یه جفه بیلمپور دی؟ محمدکده احمدله کوروش جکنندن خبری

یوقدی. هر ایکیسی ده ساده جه بازاره کیتمشلر دی. احمد ادون، محمدده آیاق قابی
الدقیری وقت هم احمد محمد ایجین، هم ده محمد احمد ایجین جالیشمشر کی
کوروپور. آنجاق بوردنبره حس ایدیله مندی. بازارک قالابالنی
برینک دیکری ایجین جالیشدینی و برینک دیکری اولمادن یاشایاما به جفنه
کورمکه مانع اولپور. امته اقتصادنکه انسانلر هب بری ایجین
جالیشیلر؟ فقط نظام و تشکیلاتز چالیشیلر و بربرینه هقادار محتاج
اولدقلرندن ده هیچ خبرلری یوقدر. یعنی امته اقتصادنکه انسانلرک
دولبری بر طرز خصوصده تقسیم ایدیشدر و انسانلر بری بریله
معین مناسبتلرده بولونورلر، شو حالده بوراده انسانلرک یکدیکرینه
اولان مقابل مناسبتری موضوع بحث اولقدده در.

«وسائط استحصالیه نک انحصار آلتنه آلمسنن» و یاخود «اجرت
ایشی»، ندن بحث ایدیکی زمان، ینه انسانلرک مقابل مناسبتری موضوع
بحث ایدیش اولپور. حقیقتده بوه انحصار آلتنه آیش، نه دیکدر؟
بوشونی اکلاپور، که انسانلر باشقارینه عاند استحصال واسطه لریله
چالیشیبور و مال اعمال ایدیبورلر؛ واستحصال ایده نلر بواسطه استحصال
واسطه لرینک صاحبلرینه یعنی سرمایه دارلر تابعه دارلر. خلاصه بوراده ده
انسانلرک امته اقتصادنکه، اعمالده مقابل مناسبتری موضوع بحث
اولقدده. ایشته انسانلرک استحصال زمانده کی (مبدأن منهایه قدار)
بومناسبترینه استحصال مناسبتری ده نیز.

مناسبات استحصالیه نک هر زمان بر وعی اولمادینی قولایله
کوروله بیلر بک اسکی زمانلرده انسانلر کوچوک کوچوک جمعتلر
حالنده یاشیبورلر دی.

ئۇرلۇكىدە آرقاداشچە، يۈلۈشچە جالىشىپورلۇرى: (آوه كىدرلىم بالق طۇنارلىر، مىوه و كوكلۇ طوبلاڭلۇرىدى.) و سو كرادە بوتونه امكلىرىنىڭ مخصوصلىنى آدارىتىدە تقسىم ايدىلردى. مناسبات استحصالىيەتكە بولۇغى بودر. اسارتىك موجود بولۇنىنى ئىمانلىرىدە استحصال مناسبىلىرى باشقا اىدى. بىرمائىدە دارلىق دوزىدەدە يېنى باشقا درلودر.. شو حالىن مختلف نوعىدە استحصال مناسبىلىرى واردە. مناسبات استحصالىيەتكە بۇ توغلىرىنى، جىعىتىك اقتصادى قورولوشى ويا اصول استحصالىيەتكە ئىزىمىزلىك سرمائىدە دارلىق اصولى اوزرىنى قورولوشى، ياخود سرمائىدە دارلىق اصول استحصالىي، انسانلىك امتعه اقتضانىدە بىرى بىرىنىڭ ئىلاننىڭ متناسىبلىرىدە، كە بۇندە و سائىط استحصالىيەتكە انحصارى بىر آو و چ سرمائىدە دارلىك ئىللەدە واجرت ايشنەدە ايشىجى صىقى بولۇنور.

٥ — ايش قوتىنگ استھارى . بورادە بىر-وآل وارد اولىيور: سرمائىدەر صىقى نە ايجىن ايشىجىلىرى طوپىيور؟ هەركىس بىلىر، كە بۇنى، آچاق جىكن ايشىجىلىرى دوپورمۇق ايجىن يامپۇرلۇ؛ بلەك ايشىجىدىن منقۇت حىقادارمۇق، اوندىن فايدالاڭىق اىستەدكلىرى ايجىن ايشىجىلىرى طوپىيورلۇ، فابرىقاجى منقۇت ايجىن فابرىقاسى قورپۇيور، ايشىجىلىرى منقۇت ايجىن طوپىيور وىسە منقۇت ساقەسىلە داها بهالى سايىلا بىلە جىڭ. يەرلىرى بولق ايجىن بورتى هەر ظرفە صوقىيور. سرمائىدە دارلىك فىكتى، ذكىرى بازارىر، منقۇتىدەر. قاپتالىست ئالىتكە بىر خصوصىتى دە بورادە كۆزە چارىمقدەدەر. بورادە جىعىت كىندىسە لازم و فايدالى شىلىرى بالذات اعمال ايجىيور. بالمكس سرمائىدەر صىقى ايشىجىلىرى داها فضلە.

مازا ايدن، وداها فضلە منقۇت كىنەرن شىيئىرى استحصال واعمال اىتمىكە بىجور ايدىيور. مىلاراق چوق ضرر ويرىجى بىشىندىر واسپىر تو يالكىز (تەقىنك)ە ئاند خصوصات و علاجلىرى ايجىن اعمال ايدىمەلى در. فقط بوتون اجهانىدە كى قاپتالىستىر بوتون قوتلىيە بونلارك اعمال و استحصالىنە جالىشىپورلۇ. نە ايجىن؟ چونكە خلقك ايجىكى يە اولان ابتلاسىندن منافع ئظيمە ئامىن اىتەك قابىلدر. شىيەدى منقۇتك ناصل تشكىل اىتىدىكىنى آچىقچە ايضاح ايدەم. مقصىدە اىرمك ايجىن بومىشەنى ياقىندىن تدقىق ايدەم. سرمائىدەر فابرىقاسىدە استحصال ايدىلەن مالى صاندىقى زمان «منقۇت» يىنى بارا اولەرق آلىر. عجىمالى ايجىن نە قادار بارا آلىر؟ طبىعىدرە كە بومالىك فىآتىنە تابىدر، شو حالىدە بىرمىشە ئىچىپور: بوفىات هانىكى اساسە كورە تعىين ايدىلەر؟ نە دەن بىر مالىك فىآتى يو كىكىت، دېكىرىنىڭ كى آچاقدەر؟ قولا يىقلە ئاكلاشىپلىرى، كە بىر فابرىقابىيە يېنى ما كەنەر كىنەرلىرىسى ايش داها چوق مەحصۇل ويرىر، تېيىر خصوصىلە استحصال قابلىقى چوغالىر وعنى زمانىدەدە استحصال ايدىلەن موادك فىآنلىيە آچاچىلار. بالعکس استحصال مشكلات كسب ايدىر وداها آز مواد استحصال ايدىلەرسە، ايش داها آز مەحصۇل ويرىر، تېيىر آخر لە استحصال قابلىقى آزالىرسە ماللارك فىآتى يو كىكىلەر. [١]

[١] بىر بورادە بارايى، بارانك آز ويا چوق، آلتۇن ويا كاغد بارا اولىيەنى نظردقە، آلمقزىن قىاتلارك تىنۇلۇن بىت ايدىيورز. قىاتلارك بىنۇلۇنى بىك بويوك اولىمېلىر؛ مع ما فيه بىتقىرىدە تىنۇلات بوتون اموالىدە كەندىخەنى زمانىدە كۆستۈر، كە بىر ماللارك يېكىدىكىرىنى نظرآ فىات فەرلىغى كۆستۈرەن، بالفرض كاغد بارانك چوقلىنى بوتون مەلکىتىردى بوتون قىاتلارك يو كۆسلەمنە سبب اولىشىدەر. فقط بومۇمى بەحالا: بىر مالىك اوته كىنەن نە ايجىن داها بهالى اولىيەنى ايضاح ايدەمنىز.

آرتق چالیشامنلر . ایش قوتلری هان ناماً بىتمىشدەر . بواش قوتى يكىدىن يابق ، يكىدىن فازانق ايجون نە لازمەر ؟ يېك ، استراحت اىتىك ، او يومق ، عضوئى قوتلندىرمك و بوضورلە « قوتلرى يكىدىن طوبلامق و فازانق » .. آنهاق بوندن سوکرادىر، كە ايشلىك بىلەك امكاني حاصل او لور وايشلەمە قابليق واخود ايش قوتى يكىدىن قارانىلىش اولور . غدا ؟ البىه ؟ مسكن وانلىخ . خلاصە ايشجىنك احتياجلەنى تطمين وازالاھا يېتك ، ايش قوتىڭ فازانىلىمەسى واستحصالىدر . برتحصىل زمانى ايجىن يايلىمىسى لازمكىن تادىيات كې دىكىر برجوق شىئىرلەدە بواحتىاجلەر صىرىھە سەنە كېۋەر .

ايشجى طوقىنىڭ ايش قوتى يكىلەمك ، تازەلەمك ايجىن صرف ايلەدىكى هە شىئىڭ بىر قىمىتى واردەر . بناه عليه احتياجات ضئورىيەنك قىمىت ايلە تحصىل ايجىن يايلىان صرفىات ، ايش قوتىنىڭ قىمىتى در . هەمالك باشقا باشقا قىمتلىرى واردەر . طبىق اونلر كې مختاف ايش قوتى نۇغۇلىرىنىڭ دە مختاف قىمتلىرى واردەر . بىر مطبعە ايشجىمنك ايش قوتىنىڭ قىمىتى ، دىكىر بىر ياردىمچى ايشجىنك ايش قوتىنىڭ قىمىتىن باشقادار .

يە فابرېقايدە دونەلم . سرمایهدار فابرەقاسى ايجىن خام مواد ايلە محروقات ، ماكىنەلە بونلرى ياغلامق ايجىن ياغ ولازم اولان دىكىر برجوق شىلر صاتىن آلىر . داھا سوکرا ايش قوتى صاتىن آلىر ، يعنى « ايشجى طوتار ». بتوون بونلوك ھېسنسەدە نقد پاره دىرىر . استحصال باشلار ، ايشجىلار ايشلەرلەر ، ماكىنلەر ايشلەر ، محروقات يانار ، ياغ سراف ايدىلىز ، فابرەقابنانسى كەنەنەشىر و ايش قوتى تو كەنلىز . بتوون بونلەر مىتىلەر

بربارچە مالى وجودە كېتىمك اىچىر جىعىت و سەلى او له رق جوق ايش صرفه مجبور او لەدىنى قىدىرىدە مالك قىمىت يوكىشك او لور ؟ آز ايش صرف ايدىلىدىكى تقدىرىدە ايسە مالك قىمىت آجلەپ او لور . و سەلى يۇرۇققىقىله (يعنى نەڭ كۆزەل)، نەدە بىك فنا ما كەنە و آنلەر) بىر مالك اعمالى ايجون صرف ايدىلان اچتامى ايش مقدارى ، بىر مالك قىمىت عد او لور . كۈرۈلىور، كە فيئات قىمتىلە تعىين ايدىلىز . حقىقتە فيئات بىقىضا قىمىتىن يوكىشك ، بىضادە آشاغىدە او لور . مع ما فيه دە بىسيزەشىرىمك ايجون بىر مساوى او لەقلەرنى فرض و قبول ايدە بىلەز . ايمدى يوقارىدە ايشجىلەر طوقىنە سوپايدىكلىرى مىزى خاطرلايم : « ايشجى طوقىق « ايش قوتى » دەنلىن بىر مال مخصوصى صاتىن آلمىدر . ايش قوتى بىر دفعە مال او لەقدن سوکرا دىكىر بتوون امتعە حقىتىدە واقع و جارى اولان هەشىئى بونكى حقىتىدە طېيىتىلە واردەر . سرمایهدار ايشجى طوتىدىنى زمان بوايشجى يە ايش قوتى (ياخود دە بىسەت او لق ايجون قىمىت) ايجون فيئاتى تادىمايدىر . بوقىمت نە ايلە تعىين ايدىشىدەر كۈرمىشىك ، كە بتوون ماللىك قىمىت ، او مالى اعمال ايجون صرف ايدىلىن ايش مقدارىلە تعىين ايدىلور . ايش قوتى ايجون دە قىمت طبىق بويىلە تعىين ايدىلىز . فقط ايش قوتى يابق ، استحصال اىتىك نە دېمىڭىز ؟ ايش ، قوتى بىر فابرېقايدە اعمال ايدىلىز ، آياق قابى بوياسى و باخود بىماكىنە دىكىدر . شوحالدە بونى ناصل آكلامالى ؟ آكلامە بىلەشك ايجون سرمایهدارلىق اصولىدە جال حاضردىكى حيانى كۆزدىن يېرىمك كايفىدر . فرض ايدەم كە ايشجىلەر ايشلىرىنى بىتىرىشىلدەر ؟ طېيىق فوق العادە يورغۇن دوشىشلىر ، بتوون قوتلرىنى صرف اپتىشىلدەر و

فابریقادن تازه برعال چیقار . بو مالک ، دیکر بوتون امته کبی ، بوقیمتی وارددر . عجبا بوقیمت نه قاداردر ؟ او لا بومالک قیمتنده ؛ او فی استحصال ایمک ایجین لازم اولان و قولانیلیمش اولان استحصال داسطه لمینک - خام مواد ، قولانیلیمش محروقات ، کنه له شن ما کنه اقسائی کبی - قیمتی داخلدر . ثانیاً بوقیمته ، ایشجینک ایشی وارددر . اکر بومال اعمال ایدلیدیکی زمان (٣٠) عمله اوسله و بونلر کده هر بری (٣٠) ساعت ایشله مش اوسله اوحالده هیسی برلکدنه (٩٠٠) ایش ساعتی صرف ایش اوولور .

شوحالده مالک مجموع قیمتی ، قولانیلان و صرف ایدلین شیئلرک قیمتی (فرض ایدم که بونلر کیمی (٦٠٠) ساعته مساوی اوبلسون) ایله ایشجیلرک بوکا ضم ایتدکلری یکی قیمت (٩٠٠) ساعت) دن عبارتدر . یعنی $600 \text{ ساعت} + 900 \text{ ساعت} = 1500 \text{ ساعت}$ در .

عجبا سرمایهداره بو متاع قاجه مال اویشددر ؟ خام ماده لر ایجین (٦٠٠) ایش ساعتنک قیمنه تقابل ایدن پارانک هیسی ویرمشدر . یا ایش قوتی ایجین ؟ (٩٠٠) ساعتك هیسی ویردمی ؟ ایشنه مسئله نک رو حی بوراده در . فرض ایدم ، که ایشله دیکی کونلرک ایش قوتنک تمامن تأذیه ایمشددر . اکر (٣٠) ایشجی (٣٠) ساعت - یومیه ١٠ ساعت حسابیله ٣ کون - ایشله مش اوسله فابریقاچی اوئنرە آنجاق بوكونلر ایجین ایش قوتلریخی تازه لمک ایجین لازم اولان پاردي ویریر . فقط بو پارونک مقداری نه قاداردر ؟ جواب غایت بسیطردر . (٩٠٠) ساعتندن چوق آزدر ؟ نه ایجین ؟ چونکه ایش قوتی محافظه ایده بیلمکلکم ایجین لازم اولان ایش مقداری باشقا ؟ کوستره بیله جکم ، صرف ایده بیله جکم

ایش مقداری ده بنه باشقدر . مثلاً کوندہ ١٠ ساعت جالیشه بیلیرم . بحفظ نم کوندہ بیوب ایچمه ، کیم و ساره مصر فلم ایجین آنجاق (٥) ساعتلق بر قیمت لازم در . شوحالده ایش قوتی محافظه ایده بیلمک و تازه لمک ایجین چالیشم لازمکن زماندن چوق فضلہ جالیشه بیلیرم . بیلیرم . بوقاریده کی مثملزدہ ایشجیلرک اوچ کوندہ مواد غذائیه ، البسه و ساره کبی مصر فلمینک قیمتی بالفرض (٤٥٠) ایش ساعتی اوبلسون فقط گندیلری (٩٠٠) ساعتلق قیمته ایش بایدیلر . دیمک اوبلیورکه (٤٥٠) ساعت فابریقا صاحبہ قالیور . ایشته بوفضله ساعتلر سرمایه دارک منفعت قایناقلری ، منفعتلرینک منبعلریدر . بوقاریده کی حسابلر کوره مال ، حقیقتده سرمایه داره (٤٥٠ + ٦٠٠) = ١٠٥٠ ساعته مال اوبلور . گندیسی ایسے بومالی (٩٠٠ + ٢٠٠) = ١١٠٠ ساعته ، یعنی گندیسنه مال اولان قیمتند ٤٥٠ ساعت فضلنه صاتمار . ایشته ایش قوتنک حاصل ایله دیکی بو ٤٥٠ ساعت فضل قیمت در . بوندنه آکلاشیلیور ، که ایشجیلر باری ایش زمانلری - کوندہ ١٠ ساعته کوره بش ساعتی - گندیلری ایجین صرف ایله دکلری شیئلری بیکدنه آللە ایمک صورتیله گندیلری ایجون ایشلیلورلر ؛ کری بھ قالان دیکر باریمی ده . تمامیله فابریقا صاحبی ، یعنی سرمایه دار ایجین چالیشرلر . بىزى علاقه دار ایدمن هر ایشجینک ، ياخود هر فابریقا جینک نه بایدینی ده کيلدر . بىزى هرشیدن اول علاقه دار ایدمن شى ، سرمایه دار جمعیتى اسغى طاشیيان بوبویوک ماکنه نک نه صورتله قورلواولدیغىدر . قایتالىست صنفی گندیسنه نظرآ فوق العاده چوق اولان ایشجی صنفی طوتوب

ایشله شیور . میلیون ترجه فابریقا بنالرنده ، معدن قویولرنده ، او زمانلوده
و نتارلارزده بیوز میلیون نارجه ایشجیلر فارنجه کبی ایشلیورلر . سرمایه هر
اونلله ایش اجر تاریخی ، سرمایه هه خدمت ایده بیلەک ایچین بلا فاصه
ایش قوتلوغى تازەلەن ایش قیمت ویریز ، ایشجی صنی ایشیلە بالکن
بالذات کندی اجر تى تادیه ایتمکله قالماز ، فقط داها بیکىتى صنفک
اینادینى ، فضلە قیمع ده حاصل ایدر . بوفضلە قیمت بیکىر جامیھىزلىه
دۇره لر کبی حاکم اولاڭلۇك ، دولتلی : سرمایه دارلارك جىئن آقابر : بىر
قىسمى سرمایه دار کندىسى آلىر ، بومتشىت قازانچىسىدە بىر قىسمى
چەقىتكە ، واراضى صاحى آلىر ، برقسى ويرکولر شکىنە سرمایه دارلار
چىكۈمىتە كىدەر ؟ و دىكىر برقسى دە تھارلۇر ، اصنافه ، جامع ، كلىسا
ۋېسپىغاوغۇغە ، ذوق و صفا محللىرىنە ، تىاترو و صنعتكارلىرىنە ، يالانچى
بەلۋانلە و بورزووا محىرىنە والى .. سگىر .. قابىتالىست جىمعت
نظامىنک يېشىد بىرىدىكى بوتون بو دالقا ووقلر ، ھېپ بوفضلە قىمتە
ياشىورل .

فقط فضلە قىمتى برقسى سرمایه دارلار طرفىدن تکرار ایشلە تىلىر .
بۇ قىسمى اوز سرمایهلىرىنە قاتارلر . سرمایه چوغالىرلە ، ایشلىرى بىر توپلۇر ،
کىشىلە تىزىلر ، داها فضلە ایشجى آلىرلر . داها اىي ماکنەلر كىتىرر
و قۇزىلارلۇ ، داها فضلە مقدارىدە ایشجى ، او نزە داها بىرۈك ، داها
رېھرقى فضلە قىمت حضولە كىتىر . سرمایه دارلار مؤسسىلرى بىر يۈد كې
سۈرۈرلر . بولاقچە سرمایه هر زمان فضلە قىمت ئۇرمۇرىز ئەيلەرلەد بىكە
ئايلىرىلر . بوصۇرلە سرمایه بىر طرفىدن فضلە قىمتى ايشجىلىرى سوباركىن
سىكىر طرفىن كەنۋىسى ، طۇزمۇسىز بىر بۇرۇر .

۶ — سرمایه . شىمدى سرمایه نك نه اولدىغى آچىقچە ، آشكار
برصورىنە كورىيورز . هر شىىدىن اول سرمایه معبن بر قىمتىر . پاره .
وما كىنە ، خام مادەلر ، فابریقا بىنالرى واخود مواد مصنوعە شىكىنە ددر .
يالكىز سرمایه اوپاھ بىر قىمتىر ، كە يىكى بىر قىمت ، فضلە قىمت استىحصالە
خدمت ايدر و يارار . شۇ حالدە سرمایه ، فضلە قىمى حاصل ايدن بىر قىمتىر .
سرمايدارلىق استىحصالى ، فضلە قىمتىك استىحصالىدیر .

سرمايدارلىق جىعيتىدە ماكىنلر و فابریقا املاكى سرمایه ددر .
عجبا بوما كىنەلر ويا ملکلر هر زمان سرمایه مىدرىلر ؟ ألتە خىر ؟ اكىر
بر جمعىتى تشکىل ايدن انسانلار آرقداشىجە ، يولداشىجە برا برا ايشلە يوب
كىنديلىرى ايجىن استىحصالە بولۇرلۇسە او وقت نه ماكىنەلر وندە خام
مادەلر سرمایه او لىماز ؟ چونكە بوما كىنەلر ، خام مادەلر و ساۋەر بىر آووج
زىنگىن ايجىن منقۇتلار حاصل ايدن واسطەلر اولمۇدىن او زاقدىرلار . يعنى مىلا
ماكىنلر ، سرمایه دارك ملک خصوصىسى او لىقدىرى ؟ اجرت ايشنى استئثار
ونهايت فضلە قىمت حاصل ايمك ايجىن قوللائىلدە قارلى زمان سرمایه
اولورلى . بۇ قىمتىك شىكلى نه اولورلۇ او لىرسە او لىسون بونك اھمىت يوقدر ؛
بۇ قىمت سرمایه دارك استىحصال واسطەلرى وايىش قوتى صابىن
آماسىن يارايان معدنى ويا كاغىد پارا او له بىلىر . ياخود بۇ قىمت ايشجىلەك
ايشلەمەسە يارايان ماكىنەلر ويا امعەتە اعمالنە يارايان خام مادەلر وياخود
بالآخرە صابىلە جىق مصنوع مواد ، يعنى امتعە شىكىنە ددە او له بىلىر .
ا كىر بۇ قىمت ، فضلە قىمت استىحصالە خدمت ايدىيورسە سرمایه ددر .
عمومىتىلە سرمایه ، اور توسىنى ، خارجى شىكلى دائىما دە كىشىدېرر .
بۇ تحولك نه صورتە و قو عبولقىدە اولدىغى كوزدىن كېرىدەم :

۱ — بوراده سرمایه دار داها ایش قوئی واستحصال واسطه لری
صاتین آمامشد. فقط آرزو ایدیورکه ایشجی طوتسون؛ ما کنه لر،
برنجی نوع خام مواد بول بول کومور آلسین. شیعدهیلک انده
پیزادن باشقا بر شی ده یوق. ایشته بوراده سرمایه پارا اور تو سنه
بودنش اوله رق کورولکدد در.

۲ — بوپارا ایله سرمایه دار بازاره چیقار (طیمی کندیسی ده کل؛
بوایشی ایجین تلفون، تلغراف وار. بوراده وسائط استحصاله وايش
قوئی صاتین آلینر. فابریقاچی فابریقاچیه پاراسز دوز، فقط پارا یرینه
ایشجیلری، ما کنه لری، خام ماده لر و محروقاتی وارد. شیمدی
بوتون بوصایقلر عزک هیچ برسی بو دقیقه دن اعتباراً تجارت مالی،
امتعه ده کیلدر : چونکه تکرار صایلمایه جمله دار. پارا وسائط
استحصاله ایله ایش قوته تحول ایتدی. پارا اور تو سی آتیمشدر:
بوراده سرمایه صناعی سرمایه شکله کیمشدر.

بوندن صوکرا ایش باشلار. ما کنه لر حرکته کاید، چرخلر دوز،
زارک وقادین ایشجیلر قان تر ایچنده ایشلرلر، ما کنه لر کنه لر اشیر،
خام ماده لر صرف ایدیلر وايش قوئی صرف اولونور.

۳ — صوکرا بوتون خام ماده لر، به ن کنه لشن ما کنه اقسماي
وايشی یاپان ایش قوئی یاواش یاواش امت، تجارت ماله تحول ایدرلر.
بوراده فابریقا مازمه سنک اشیالق اور تو سی، سرمایه دن تکرار
قالقار و سرمایه بر تجارت مالی بیغنی اوله رق کورولور. بوامتعه سکنده کی
سرمایه در. اما بو استحصالدن صوکرا سرمایه یالکز شکله ده کیشیدیر مکله

قالدادی. قیمتی اعتباریه بويودی؟ زیرا استحصال و قوع بولدینی
خدت ظرفنه «فضله قیمت قدار چوغالانی».

۴ — سرمایه دار بو ماللری کندیسی ایجین اعمال ایندیر من؟
پازار ایجین، صایش ایجین پایدیریر. آنباریه بیغلان صایلماید. سرمایه دار پازاره اولاً آلیجی اوله رق کیتمشدي؟ شیمدی ایسه
صایجی اوله رق کیتمیلدر. بدایته انده پازاره پارامی واردی. وامتعه (ایش
واسطه لری) آلق ایستیوردی. شیمدی ایسه بالعکس انده مالی وار
وپارا آلق ایستیور. امتعه سی سایلیرسه سرمایه نک شکلی تکرار امتعه
شکلندن پارا شکله کچر. یالکز سرمایه دارک شیمدی آلدینی پارانک
مقداری، اوچه ویردیک مقداردن فرقیلدر؛ زیرا شیمدی، بوتون
فضله قیمتک بالغ اولدینی مقدار مجموعی قدار چوق و بیوکدر.

سرمایه نک حرکتی بوقاداره بیتمش اولماز. بويون سرمایه تکرار
حرکته سوق ایدیلر و تکرار فضله قیمتک بوبوک بر مقداری سرمایه
قونور. اوده تکرار بردور یاپار، منفعت آتیریر بو صورته و سرمایه
بر قارطوبی کی مهادیا دونزوه دنو شنده دامنا چوغالان فضله قیمتک
دها بوبوک بر مقداری، اوژرنده یا پیشوب قالیر. یعنی قایپالیست
استصحاحی بوبور و دامنا توسع ایدر.

سرمایه بو صورته ایشجی صنفندن فضله قیمتی چکره که طرفه
یاپیلر. سرعتله بوبومسی ده سرمایه لرک خصوصی خاصه لرندن در. اوچه ده
بر صنف دیکر بر صنف طرفندن استهار ایدیلر دی. بالفرض قرون
و معطینک کوله لک دور لرندن بر چفتلک صاحبی، یاخود بر اسیر صاحبی
کوز او کنه کتیره لم. بونلر کوله لرینک، یاخود اسیر لرینک آرقه لرندن

کنزرلردى . بوکولەرك زىخت چىكىرىك استحصلال اىستىكارى هىشى
يادوغرۇدىن دوغرو وە صاحبلىرى طرفىدىن ياخود بواقىدىلەرك اطرافى
آلان بىر سورو دالقاووق و كاسەلىنسىلى طرفىدىن ، يىنير ، ايشچىلەر ،
كىلىر و كېف ايدىلەرىدى . اوزمانلىرى امتعه اقتصادى بىك ضعيف ايدى ؟
صاھىچق يرىقدى . شايد كولەلمۇ داغلىر قادارا كىن ، أت ، بالق والخ ..
استحصلال اىتمىك اجبار ايدىلەرىدى ، بوتون بونلىر چۈزۈدى . اودوردە
استحصلال بىك واشتاقلىرىنىڭ احتىاجلىنى كىددەرە جىك قادار يايلىرىدى .
فقط بوجال قاپيتالىزم دورۇندا بوسوتون باشقا دورلۇدر . قاپيتالىزمەدە
احتىاجلىرى دفع اىتمىك ايجىن دەكىل ، منقۇت اىجىن استحصلال ايدىلەر . بورادە
امتعه صاتىلمق و منقۇتلۇر طوبلاقمى اىجىن اعمال ايدىلەر و منقۇت نەقادار
جوچ اوپورسە اوقدىر ئىدى در . قاپيتالىست صنۇنىك منقۇت اىجىن چىغىنچە
دىيدىخەلىرى ھې بوندىن در . بو حرصە ، بو طمعە ھېچ بىحدۇد تصور
ايدىلەرن ؟ او سرمایدارلىق اىتىحصلالنىڭ محورى ، اڭ جانلى قوە
محركسىدە .

٧ — سرمایدارلىك مەكتۇمى . قاپيتالىست جمعىتى ، يوقارىيە كۆزدە .
يىكىنچى وجهمە ايشچىي صنۇنىك استئارى اوزىزىنه قورولىشدەر . انسانلىك
كۈچچۈچك بىر غربىي هەرىشىئە حاكمىرى ؟ ايشچىلەرك اكثىرىتىك ھېچ
برىشىلىرى يوقدر . سرمایدارلار امىرايدىلەر ، ايشچىلەر اطاعت ايدىلەر .
اھىتىنى دە بومەحتىز استئارىنى كوندىن كونە توسيع اىتمەسندە در .
سرمايىدارلىق استحصلالى فضله قىمت دوغوران بىر مۇئزى ماكىنەدر .
ناتىلىل اولىوردە بولىلە ما كىنە ايشلەمكىدە دوام ايدىسۈر ؟ ايشچىلەر بىمعاملايمە
ناتىلىل رضا كۆستىرسۈرلە ؟

بو سؤالە يىكىنچى جواب وىرمەك مشكىلەر . صودت عمومىيەدە اىكى
سبب كۆستىريه بىلەر : اولا بورزو و آزى صنۇنىك تشكىلات آلتە كېرىمىش
بولۇنماسى و هەرقۇتك بوصنف ئىننە بولۇنماسى ؟ تابىا ايشچىلەر باشلىرىندە
بولانلىك اكىزىيا بورزو و آزىنىڭ ئىننە بولۇنماسى .
بورزو و آزىنىڭ ئىكەن بىن واسطەسى حكومت تشكىلاتىدیر . بوتون
قاپيتالىست مەلکىتلىرىدە حكومت سرمایه ساچىلەرىنىڭ بىر اتفاقى ، بىر
برىكىدەر . هەنگى حكومتى كۆز اوكتىن كېرىسىك ئاپاظىلەر ، يو كىك
مأمورلۇر ، مىعوئىلەر هەرىزدە عىنى سرمایدارلار ، چفتلىك اصحابى ، مؤسسه
ساچىلەرى بانكىلەر و صادق وائى معاش آلان و قورقۇن دەكىل ،
بىلەرك بونلىرە خەدمەت ايدەنلىردر .

بوتون مەلکىتى قاپلايان واونى ئەلرىنىدە بولۇنديران بورزو و آزى يە
منسوب بونلىرە ئاماللار ئاشخاصلەت اتفاقەتە حكومت دەنير . بونشىكالاتك
اىكى مقصدى واردر : ئەمەمە ئاۋە ئاطاعتىدە بولۇنديراق ايشچىي صنۇنىن
فضله قىمت قازانىنى تىخت امنىتە آلمق ؟ ئەمانل تشكىلاتىلە (دىكىر بورزو و آزى
حکومتلىرى) آلانن فضله قىمتىك تقىسىمى دولا يىسىلە مجادىلە اىتمك .
بونلىرە قارشى شۇ طرزىدە اعتراض ايدىلە بىلەر :

دېيورسکىز ، كە حكومت تاماً سرمایدارلىك منقۇتلارى اساسى
اوزىزىنە استاد ايدەر . فقط باقىكىز ؟ سرمایدار مەلکىتلىك ھېسىنە
فابرىقا قانۇنلىرى يايلىلۇر . جو جىلەرى چالىشىدىرمق ياتاماً منع ايدىلەلۈر ،
وياخود تحديد اولۇنىيور . ايش مەتى اسكىسەنە ئظر ئاقيسالىدەلۈر .
بالفرض اىكىنچى ويالەم دۇرۇندا آلمانىيادە ئەمەلر سىغۇر ئەيدىلېلۈرلەردى .
سرمايىدار مەلکىتلىك ھېسىنە ايشچىلەرك استفادە ئىستىكارى شەندۇنۇ فەرلى
يايلىلۇر . شەھر لەرده صوپوللىرى انشا اولۇنىيور ، قاللار آچىلىلۇر . بوتون بونلى

هر کس ایجین در. سرمایه دار لرک حاکم او لدینی حکومتارده، فابریقالاره
عائمه قانونلره رعایت ایله مدنیک تقدیرده فابریقا جمی ده جز الاندیریلر.
 فقط بو کبی اعتراضلر دوغر و ده کیلد. شهه سر بعضاً بورزو و آ
حکومتاری ایشجی صنفی ایجین فایدالی اولان قانونلر و نظاملر چیقاریر.
 فقط بوبالذات بورزو و آزینک او ز منفعی ایجین پایپلیر. مثلاً مشهد و فرلر
منالی آلام. شمندوفرلره ایشجیلرده کیدوب کلیرلر و ده میر يولار
ایشجیلرده فایدالدر. فقط بوشمندوفرلر ایشجیلر ایجین پایپلماز.
 تجارلره، فابریقا جیله مالری، حوله لری نقل، عسکری قطعه لرسوق
اینک، ایشجیلر کتیرملک والخ.. ایجین شمندوفرلر لازم در. سرمایه به
ده میر يولاری لازم در؛ اونلری تیبار کن بالکز کندی منفعتلری کوز
او کنده بولندریر. ده میر يولاری ایشجیلر ایجین ده فایدالدر. فقط
بونک ایجین پایپلماز. شهر لرک تیزلنه (تنظیفات) ایشلری، خسته
حاته لری ده بر کوزدن سکردم. بورزو و آداره سی ایشجی محله لری
ایجین ده او غراشیر. فقط شهر لرک مرکز نده کی بورزو و ازی محله لرینه
نظرآ ایشجی محله لری پیسلک، سوبرونی بیغینلری و خسته لقله دلودر.
 مع ما فیه نده اولس، ینه، بورزو و ازی برشی پایپلور. نه ایجین؟ چونکه
ایشجیلر له برابر بو تهلهکاره معروض قلا جقدر.
 دیگر بمثال: صوک ربیع عصرده فرانسده ایشجیلر بورزو و ازیدن
چو جمی دو غومی صنفی سورنده تحدید اینکی او کرمندیلر: پا هیچ
آمازینده کی احتجاج و سفالت او قادار بوبکر که قلا بالق بر عاله چیندیرملک

بابک مشکل و با همان همان غیر قابلدر. بونک نتیجه می فرانه نفوس.
 عمومیه سنک همان هیچ یو کسلمه مسی او لدی. فرانسه بورزو و ازی
عسکر آزلنله او غرادي. فرباده باشладی: « مات محو او لیور ».
 آمانلر بزدن سریع چو غالیور لر، او نلر کداها فصله عسکری او له جق! ».
 شونی ده سویله هم، که عسکره کلنلرده سه دن سه به قیمتلری قایپ
ایدیورلردي: قیصه بولیو، ضعیف کوکسی و کوتجرز قولیز ایدیلر.
 بر دنبه بورزو و آزی « سخنی » او لدی: بالذات کندیسی ایشجی صنفت.
 جانی ایلشدیرملک ایجین او غر اشمه باشладی. بوصورته ایشجیلر
بر آز ایلشه جکلر و فصله چو حق ذنبیاه کنتره جکلر دی. زیرا.
 طا ووک کسیلیرسه آرتق یومود طلاماز!

بومثاللرک هیسنده بورزو و آزی ایشجیلر ایجین فایدالی اولان تدیرلر.
 توسلی ایدیور. بونکله برابر ینه کندی منفعتلری تعقیب ایدیور.
 فقط ایشجیلر ایجین فایدالی اولان بو تدیرلرک ایشجیلرک تضییقه.
 قبول ایدیلده کی زمانلرده وارد. « فابریقا قانونلری » کی قانونلر
هر طرفه آنجاق بوصورته قبول ایدیریلشد. انکلتره ده ایلک ایش.
 مدتنک آزاله میاسی - کونده ۱۰ ساعته - بوصورته اولمشد. ایشجیلرک
معارضلری بو کی حالرده شویله حسابلارلر: « بارین ایکی مثنه ویر مکنه
واباشی ده تهلهکیه قوی مقدن ایسه بو کون قبول ایمک داهه ایدر ».
 قاپتالیست حکومتی بورزو و آزینک بالکز اک بوبوک واک قوتی
بر تشكیلاتی ده کیلدر، عینی زمانده بر چو حق شعبه لری احتووا ایده د
و بو شعبه لرله عملکردن هر طرفه الی یتیشن اک مغلق، اک قاریشیق
بر تشكیلاتیدر.

فاینالیست دولتیک اکائی اجرہ واسطہ لئی اردو، بولیس وزاندارمہ، جسٹی خانہ لر و عکھملر و بونلزک معاون بنہایہ عضوی ندر:

لیکن باید ممکن است که این نظریه در مکتب، معبده و مطبوعات ...

۸- فاینلیست نظام امتحان‌گذاری تفاضلی. شیمیدی بورزووآ،
یناالیست جمعیتک ائی تائیس ایدیلوب ایدیله ذیکنی تدقیق ایمک لازمدر.
شی، بوتون پارچه‌لری بربیره ایجه اویغون اولدیفی، نطابق
ذیکنی زمان ائی و صاغلام اولور. بر ساعت ماکنه‌سی آللەم؛ بو
عنت آنجاق برچرخى دیکر برچرخە، بردیشى دیکر بردیشە اویغون
ینى زمان دوغۇ و بوزولتمىزىن ايشلە.

شیعی سرماهیدار جمعیتی کوزدن کچیره م : قولایلقاہ کوره جنگز، که
قایتاً لیست جمعیتی ظاهر آ کوزوندیکی کی قوتی و ضاغلام بنا ایدیله مشدر؛
بالعکس بلک بیوک تضاد لر و چاتلاقلر عرض ایمکده در . هر شیندэн
اول قایتاً لیزم ده تشکیلات آ لته آلمش ؟ او رغایزه ایدیلش بر استحصال
تو زیع محضولات بوقدر ، بلکه بر « استحصال آثارشیی » ، بر
استحصال هر سرمه حمله

س سرچ و سرچی وارد را . بونه دیمکدتر ؟ یعنی هر سرمهایه دار
حکم شیفت (یاخود هر قابیتاالیستلر بر لکی) دیگر لزندن آیری ، باشی باشنه
امشه اعمال ایدر . کندیسنه نه قادر و نه لازم اول دینه حساب ایددن
بوتون جمعیت ده کیلد . بالعكس فابریقا جمله شاده جه داها فضله متفعت
آله بیلمکی و دقیلری پازارزده غلوب ایده بیلمکی حساب ایدر ک استحصال
ایدزیرلر . بو سینهه بعضاً فضله امتعه استحصال ایدلیز (طیبی حریمن
ول) . بو تقدیرده بومته هیچ بیره صاتیلوب کوندریله من . (ایش جمله

حصانین آلامازلر : کاف پارالری بوقدر) صوکرا بر بحران باشلار
فابریقالر قاپادیلر، ایشجیلر سوقاقلوه آتیلر . استحصال آنارشیسی
کندیسیله برابر پازارده مجادله‌ی ده برلکده کتیریر . هر کس دیگرینک
الدن (آیجیی) قابیق ، اوزلری کندی طرفه چکمک و پازاره
خاکم اولنیق ایست . بون مجادله مختلف شکلر ، ختلف خرزلر آلیر .
این فابریقاچی زمن دهنک کندی اوالرنده مجادله‌ی سیله باشلار و بوتون
جهاندکی پازارلوك تفسیخی ایجین قایتالیست دولتلرک جهان خربیله
بیتر . بو بالکنر قایتالیست جمعیتی اقسامنک رابطه سرلئنی نتیجه سنی ویرمنز ؟
بلکه او اقسامک دوغرودن دوغرویه چار پیشنهاد منجر اولور .
شو حالده قایتالیزمک بوزوقلغنک برنجی سبی ، بحرانلر ، رقابت

وحربرلرمه ئاظاھر ايدن استھصال آثار شىسىندهدر . قاپيتالىست جمعىتك
بوزوقغانك ايكىنجى سبى ، صنفى قورولوشندهدر . قاپيتالىست جمعىت
بر دە كىل در، اىكى جمعىته آيرلىشىدر : قاپيتالىستلىرى، ايشجىلىر و يوقسوللىرى،
بۇنلر بىر بىر ياه دانىمى ، آرمىسى بولۇماز واصلانەمایت بولماز يە عداوت
و مجادله حالتىدەدرلىر . يە عداوتك شكل و صورتى صنف مجادلهمى در .
بۇ رادىدە كورىيورز، كە قاپيتالىست جمعىتك مختلف قىسىلىرى يالكىز
بىر بىر يە اوينغون، مطابق او لماقىلە-قاپيتالىست ، بالعکس صوکى كىز تضادلىر
ايچىندە بولۇنىيورلۇ :

فایتالیزم اخلاق ایده جکمیدر، ایمه یه جکمیدر؟ بوسوالک جوابی شوکا با غایلیدر: فایتالیزمک زمانله یابدینی تکاملنی تدقیق ایدر و بوزو قلغنک کوندن کونه آزادلیفنی کورودسنه او زون عمری ایجین بر «یاشا!» بدی یه سلیمز؛ فقط بالعکس فایتالیست جمعیت اقسامنک زمانله غیر قابل

ازالله بىصورى تەرى كىندىكە جو غالان بىرىتىدە وقوتىه بىر بىلە چار بىشىدىنى
بىر جىعىتىدە كى جاتلاقلەك اوكتە كېلىمەجىڭ صورى تەرى بىر اوجورومە
تەحول آيتىپكىن كورورسەك كىنىسىنە بىر « رەخت » اوقويە سىلىز .
ئۇ حالىمە قاپىتالىزىمك تىكىمالى مەئلىھىسى تدقىق ايدىمك لازىمە .

بىر نىخى باپ ايجىن أديباتىت : ۱. بىر خداونوف : « مختصر علم اقتصاد »
دۇقىق قاۋىتىسىكى ؛ ۲. قاپىل مارقىلىق اقتصادى تىمايمى ؛ ۳. قاۋىتىسىكى :
« يۈرۈزۈت بىرۇغىمى » ؛ فى . ئەنەللىسى : « عالەم » ، خصوصىي ملکىت
و دەولەتكە منشى ؛ ۴. فى . ئەنەللىسى : « خالقىن عالم » .

۲

قاپىتالىست نظام اجتماعىسىنىڭ تىكىمالى

۹ - كوجوك و بىبىك ايشلەمە آزەرسىدە مجادله . ۱۰ - بىرولە تاريانىڭ
متبووعىتى ، اجتىياط اردوسى ، قادىن و جوجق ايشى . ۱۱ - استىصال
آنارشىسى ، رقابت ، بىخانلىر . ۱۲ - قاپىتالىزىمك تىكىمالى و مەنفلەر ، صەنفەر
تەضادلىك شەتنىمىسى . ۱۳ - سرمائەنك تىڭاڭ و تەركىزى سۆسیالىزىمك
شرائطىندەن .

۹ - كوجوك و بىبىك ايشلەمە آزەرسىدە مجادله (شخصى ايش
ملکىتى ابىه قاپىتالىست ايشىز ملکىتى آزەرسىدە) .

آ) صايىعىدە كوجوك و بىبىك ايشلەمە آزەرسىدە مجادله - بعضاً
ايجىنە اون بىكىرچە ايشچى چالىشان ، فوق العادە بىبىك و كوزمىل
ماكىنەلىرى بولۇنان فارقىالار اولىدۇن بىرى موجودە دەكلەدى . بۇنلار
ياواش يَاواش وجودە كىشىلەر و هەن كاملاً حۇ اولان ئىشىجىلىكى ابىه
كوجوك صايىعىدەن آرتە قالمىش اولانلىرىنىن بويومشىدرلەر . بۇنك نەيجىن
بويە اولدىيەن آكلامق ايجىن ھەشىدىن اول خصوصىي ملکىت و امتعە
اقتصادىنە آلىجىلىر ايجىن مجادلهنىك ، يەنى رقابتىك غير قابل اجتناب
اولدىيەن كۆز اوكتە بولنىدىرمق لازىمەر . بىر مجادله دە كىم مظفر
اولور ؟ آلىجىنى كىنىسيي ايجىن قازانمايلان و بومشىزى كىنىدى رقىلىرىنىڭ
(مەناسىم) ئىللەن آلمايلان . فقط بىر آلىجىنى آنجاق امتعەنى داها
اوچوز صاتقىلە قازانمۇق قابىدر (*) عىجا داها يەك اوچوز فىنلىرە كىم

(*) بورادە حرېدىن اولىقى حال موپسۇع بىتىندر . حرېدىن سوڭرا ساچىجى
آلىجىنىك آرقەسىنەن دەكىل ، بالعكىس آلىجى صاتقىنەن كۆزەرسىدەن قوشار .

صاتاپیلیر ؟ ایشته هر شیندن اول بو سؤاله جواب ویریلک لازمدر . آشکاردر، که داهما بیویک فابریقاچی کوچوک فابریقاچی وأل ایشجیسندن زیاده او جوز صاتاپیلیر . زیرا متع اوکا داهما او جوزه مال اولور . بیویک ایشلتمه نک بوراده اوته کنه نظر آبر جوق محسناتی و فایداری والوور . هر شیندن اول ، بالخاصه قایبتالیست متثبت ، داهما ائی ما کنه لر وضع آیله یه جلک ، داهما ائی آللر و داهما ائی تأسیسات قوللانه سیله جلک بو وضعیتهدر . أل ایشجیسی و کوچوک صنعتکار زحمت و ضرورتله چکنیور ؟ او أل ایله اداره ایدیان ما کنه لرله ایشلیور ؟ بیویک ، کوزدله ما کنه لری دوشونه علی جونکه پازاسی ، و سائطی یوقدر . کوچوک قایبتالیست ده الکی ما کنه لری قوللانه سیله جلک وضعیتده ده کیلدر . دیملک اولیور که ایشلتمه نه قدر بیویک اولورسه [نهقيق] ده ا وقدر مکمل ، ایش او تسبیبه محصولدار اولور ، و متعاعث ، مالک هر پارچه سی ده متشبیه او قدر او جوزه مال اولور .

لختی امریقا و آلمانیانک بیویک فابریقالنده هر فابریقالندک کنندی فنی لا بوراتو آزلری واژه : بو لا بوراتو آزلرده آردی آراسی کسیلمسکسزین یکی اصلاحات اختراعلری پایپلیر و پیوصورتله فن استحصلال ایله بر اشیدریلیر . بو اختراعلر او مؤسسه لرک اسرار پیدزو والکنر اونتلر بوند استفاده ایدرلو . کوچوک ایشی طرز استحصلالنده ، هر هانکه بر متع باش لانغیجدن نهایته قادر عینی بر ایشجی طرفندن اعمال ایدیلیتی : ما کنه ایشنه و جوق ایشجیلر اولدیفی زمان بربی بالکنر بر قسمی ، دیگری با پاشقه بر بارچه سی ، او جو بخی بربی برا او جو بخی قسمی واخ .. یا پار . بوراده ایش یوچ داهما سرعانی کیده . (بوکا) تقسیم مساعی ، یاخود « ایش بیولوچی » ده نیر) . بونک نه کی فایداری ، نه کی محسناتی اولدیفی زمان بده ۱۹۰۸ ده ایشی ایله اعمالنده ایکی ایشجی جایلیشم و بونلر ۱۱ مختلف ایش گورمشلر ، ۱۱۸۰ ساعت ایشلهمشلر و ۵ دولا ر آشلر . عینی شی ما کنه ایله اعمال ایدیلیکی زمان

۵۶ ایشجی (ایشجی نه قدار جوق اولورسه ایشده او قدار جوق مختلف اولور) چالیشهرق ۹۷ مختلف ایش گورمشلر ، ۳۷ ساعت ۲۸ دقیقه ایشله یه رک ۷،۹ دولا ر آشلر . (بالنتیجه اوته کیسیله قیاس ایدیله میه جک قدار آز زمان صرف ایدیلش و پلک او جوزه مال او شدر) ۱۰۰ بارجه ساعت چرخی اعمالنده ؛ أل ایشنه : ۱۴ ایشجی ، ۴۵۳ مختلف ایش ، ۳۲۱۸۶۶ ایش ساعتی ، ۸۰۸۲۲ دولا ر . ما کنه ایله ۱۰ ایشجی ، ۱۰۸۸ مختلف ایش ، ۸۳۴۳ ایش ساعتی ، ۱۷۹۹ دولا ر . ۰۰۰ پاردادالق و مصلعله تقسیم ایدیلش قاش اعمالی : أل ایشی : ۱۳ ایشجی ، ۱۹ عملیه (مختلف ایش) ۷۵۳۴ ایش ساعتی ، ۱۳۵۶ دولا ر . ما کنه ایله ۱۲۵۲ ایشجی ، ۴۳ عملیه ، ۸۴ ایش ساعتی ، ۶۸۱ دولا ر . بخصوصه داهما بر جوق مثاللر سویله نه بیلیر . بوند باشنا بر جوق استحصلال شعبانی ، لو قوموتیفلر انشاسی ، زرهیلر و معادن گی بالکنر یوکل ته قیبله ایشله نه بیلن شعبه لر کوچوک مشتبه لره أل ایشجیلرینه قطعیاً غیر مساعددر . بیویک ایشلتمه هر طرفده قازانیر : بنالر ، ما کنه لر و خام ماده لرده ایشیقده ، تسخین وايش قوتلرنده ، آرتیقلری قیمتاندیرمه ده واخ .. فرض ایدیکز ، که بیک دانه کوچوک اعمالاتخانه و بوتون بو بیک اعمالا . تخانه لرک هبی قدار استحصلال ایدن بر بیویک فابریقا وار ؛ بر بیویک بنا یابتق بیک دانه کوچوک یامقدن قولایدز . خام ماده لر بیک اعمالا . تخانه ده فضله صرف ایدیله جکدر . (جونکه محظوظ اوله جق ، غیر قابل ستعمال بر حاله کیره جلک و اسراف ایدیله جلک در) ؛ بیویک بر فابریقا ایشیقلاندیرمک وايصممک ، بیک کوچوک قولیدن قولایدز ؟ ترتیب ایتمک ، هیزله مک ، حافظه و نظارات آلتنده بولندرمک ، اصلاح و تعمیر واخ ... ده جوق داهما قولایدز . خلاصه بیویک مؤسسه و ایشلتمه هر ساحده « هئونومی » کلمه سیله افاده ایدیان اقتصاد پایپلیر . خام ماده لر و دیگر استحصلال ایخین لزومی دیگر مواد صانین آلمسته ده بیویک ایشلتمه داهما فائق و فایدارید . طوبدن آلیشده هم داهما او جوز ، هم ده ائی جنس

سازمانهای فک خواجهی بوپرولله توره، برمصریه قلت ایدر. طبیعی کوچوک صنعتکار کندیتی حیاته باعلامه چالیشیر، بوتون قوتلری، بر آرایه طوپلامق هلو و سیله مجازله ایدر، بالذات ایشلر واشجیلری، عائله‌سی افرادی قدرتلردن فضاه چالیشمته، انجبار ایدر؛ فقط نهایت موقعی بو و لک سرمایه‌هه ترکه مضطربدر. اکثريا ظاهرآ مستقل کورون بر صفتکارله فارشیلاشدیتمزی خلن ایدر. حالبو که حقیقتده بوضعتکارلر بیرونک قایتاًیستلهه تابع اولوب اومنز ایخین، چالیشمقده واونلرسز برآدیم آناما مقدمه درلر. کوچوک متثبت اکثريا سرمایه‌لک اسیریدر؛ کوچک ایشانمه اصحابک استقلالی بالکر ظاهریدر، جونکه او نلر بالکر بوقان همیجلر ایچیر ایشلر و چالیشیرلر. کاه امتعه‌سی بردن صانین آلان صایحینک، کاه هالنی صایلمعه ویردیکی مفازه لرک اسیریدر، بالکر ظاهرآ مستقل کورونوز؛ فقط حقیقتده سرمایه‌دار مؤسسه‌لرک بر اجرت ایشجیسی حاله انقلاب ایشندرو. بعضًا قایتاًیسته بوكوچوک ایشانمه اربابنه خام خاده‌لر و آتلر ویردیکی ده واقع اولور. بوراده کورولیور، که کوچولا ایش صاحبلری سرمایه‌نک بزر عادی پیک، بر بسیط علاوه وضعیمه‌لری حاله کیره‌لر. سرمایه‌نک بیرون دوروغی آلتنه کیرمه‌نک دیکر خنودتلری ده وارددر؛ بیوک مؤسسه‌لر اطرافنده اکثريا کوچوک تعمیر خانه‌لر قورولور. بوتلر او قابریقا ماکنه سنه بز ویداچقدن، او قایراهانک بزر پارچه‌جغدن باشقا برشی ده کیلدز. بوراده ده بوكوچوک مؤسسه‌لر ظاهرآ مستقلدرلر. بعضًا افلاس و محرومیت‌دیرلن کوچوک صنعتکارلرک، کوچوک اول ایشجیلرینک، او ایشجیلرمنک، تجارک و کوچوک سرمایه‌دارلرک بر استحصال و تجارت

میانع آلپیر : بوندن باشقا بویوک فاتریقاجی پازاری داها اینی طاییر؟ او زرده و ناصل داها او جوز صانین آله جفی بیلیر. کوچولك ایشتمه حسایش دده ضررده و کریده در . بویوک متشبیت يالکنر زرده داها بهالی صایلاجفی بیلمکه قالماز (بونك ایچین سیاح آژانلر قوللانیر ، بوتون امتعه ظبلیر خبر لرینک کلديکي بورسه ایله مناسبته بولونور ، جهان بوتون جهان ایله مناسبتی وارد)؛ بوندن ماعدا او زون زمان ده بکله يه بیلیر. فرضا امتعه سنه ویریلن فیائلر پك دون او لورسه فیائلر لک شکرار يو کساه جکی زمانی بکله يه رک بومتعه ي ده پولرده بکله يه بیلیر . یونی کوچولك برصغیرکار ياباماز . او صادیقی ایله ياشار . متاعی صادیقی ، آلديني پارای در حال حیانی ایچین صرفه باشلار ؟ فضلہ او له رق او کا برشی قالماز . بو سیله نه صورتاه او لورسه او لسوں صافه مجبوردر ، یوقسے آجلقدن او لور . آشکاردر ، که بو کی شرائط آشندہ پك حقوق زحمت چکر .

نهایت بیویک ایشلمه نک (قره دی - اعتبار) ایشنده ده دیکر بر فا نهی
و قایداسی وارد ر. بیویک متشبّث مستعجلان، پارایه احتیاجی اول سه،
او بو پاره دی هر وقت بوله بیلر. « آمن بر فیرمایه » هر باشه، هم ده
او جوز فالضلله، اقراض یا پار. کوچوک سرمایه داره ایسه بالغکس
کیمسه آمنیت ایمز. ایسه بیله او ندن انصافیز و مختکرانه یو کسک
فالضلایستر. بو صورتله کوچوک متشبّثل قولایجه مختکر لرک بچمنه

بويوك اقتصادك بوتون بو فايدالري بزه كوجوك استحصلاك
مه ايجين برقا پيتاليست جمعيته ده غيرقابل اجتناب برصورتده محو اولديغى
ايصالح ايديور . بويوك سرمابه دىكىرنى ازەر، محو ايدر، وبو كوجوك

شىلەسندن بويوك سرمائىنك اوقادار قوتلى وقدرتلى اولمادىنى دىكىر بىرىئە تېڭىكارىنى كورمك قابلدر. بوصورتله افلاس ايدن. بالخاچى كوجوڭ
صىنعتكارلۇ آكتىريا كوجوڭ تجارت وسوقاڭ صايىھىي والىن بىرلەرلەر.
بىرلەر بويوك سرمائىن، كوجوڭ استىحصالى هىرىدە آدىم آدىم
تەقىب ايدەرلەر خۇايەتكەدەدر. ايشتە بويلاجه، بىكىرلەر، حتى بعضى
اون بىكىرلەر ايشچىلىرى اولان بويوك مۆسىەلر مىدانىڭ كاپور. بويوك
سرمايە جەھان حاكمى اولىور. شخصى ايش ملىكىتى اورتەدن قالقىور
واونك يىرىن بويوك قاپيتالىست ملىكىتى كچور.

كوجوڭ ايشلەتكى مۇينه مثال اوەرق روسىيەدەك او ايشچىلىنى
كۆستەپىلەز بولىردىن بىضىلىرى كىندى خام مادەلەلە ايشلۈرلەر. (كوركى)،
سېپت أوزوجىلىرى والىن، كى) وەركەھ ساتىرلۇرى. سوڭرا ايشچىلىرى معن
برى سرمائىدار (بالكىز بىر كىشى) اىچىن ايشلەتكە باشلادىلر (موسقۇوا شابقە.
جىلىرى، او بىنخاچىي وېرىجە ياخىلىرى والىن، كى). سوڭرا بولنگىندىلىرىنى
ايش وېرەنلەرنىن ابتدائى مادەلەل آلىرلۇدى. بوصورتەدە قطۇيا اسارتە كېرەرلۇدى.
(باولووسق كايدىجىلىرى بولما كىنۇ دەميرجىلىرى كى) نایات ايش صاحى،
مەدول پارچەلەر اوزىزىن تادىيانه باشلار. (مىلا توھر مىغىچىلىرى، قىمىرى
قۇندىرەجىلىرى، باولوو يېچاچىلىرى، كى). ئىل ايلە دوقوما دوقۇجىلىرىدە بولىلە
برى سارتە كېردىلر. انكلەتكە جان چىكىشىمكە بولۇنان كوجوڭ ايشلەتكە اوقادار
آغىز بىر بويوك آلتىدە اىكلەمكەدەدر، كە « تەلەتە سىستەمى » عنوانى آلتىدەدر.
آلاتىداش كوجوڭ ايشلەتكى مقدارى ١٨٩٥ دن ١٨٨٢ دىن ٨٠٦ نىسبىتىدە
تاقىص ايلەمشى در. اورتا ايشلەتلەر (٥٠-٥٠) آرىسىندە ايشچىسى
اولان) يوزدە ٦٤، ١ نىسبىتىدە چوغاشىن و بويوك ايشلەتكە يوزدە ٩٠ نىسبىتىدە
تزايد ايلەمشىدر. او وقىدىن بىرى اورتە ايشلەتكە دىن دە مەم مقدارى اورتەدن
قالدىرىلەشدەر. روسىيەدە فابریقا او ايشچىلىنى هىكىدا سرعنەلە اورتەدن قالدىرىلەشدەر.
روسىيەنڭ اك مەم صنایعىندن بىرىسى منسوجاندر (دوقوماجىلىق). ياموق صنایعىندە
فابریقا ايلە او ايشىندە كە تەخوالى مۇايىسە ايدر ايسەك فابریقاتك او ايشچىلىنى
ئەسلىرىلە. بىر طرف اىتىكىنى كورىز:

أودە جالىھان ايشچىلىك	فابریقادە جالىھان ايشچىلىك
مقدارى	مقدارى
٦٦,١٧٨	٩٤,٥٦٦
٥٠,١٥٢	١٦٢,٦٩١
٢٠,٤٧٥	٢٤٢,٠٥١
٩٥-١٨٩٤	١٨٦٦

١٨٦٦ سەننە منسوجات فابریقالىندا چانپاشان هەربىز ايشچىيە،
أودە جالىھان ايشچىي اصابت ايدىكىن، ١٨٩٤-٩٥ سەننە لەندە، آنجاق
كىشى اصابت ايتىكىدەدر. روسىيەدە بويوك استىحصال بويوك بىرقوت وسرعنەلە
چوغالىشىر ؛ جونكە اجنبى سرمایە درحال بويوك مۇسىەلر تأسىس اىتىشىر.
حتى ١٩٠٢ سەننەدە هان هان بۇتون صنایع ايشچىلىك بارىسى (٤٠٪)
بويوك ايشلەتكە لەدە چالىشىورلۇدى. ١٩٠٣ سەننە آوروباي روسىيە اچىندا
(١٠٠) دن فضلە ايشچى ايشلەتىن فابریقالىر، موجود بالعموم فابریقا
و اعمالاتخانەلرك يوزدە ١٧ سىنى بۇرالىدە ايشلەتىن ايشچىلىدە بۇتون صنایع
ايشچىلىك يوزدە ٧٦,٦ سىنى تشكىل ايدىبوردى.

بۇتون مەلکىتلىرىدە بويوك استىحصالك ظەرىي و عالىيى دائىما كەندىسى ايلە
برابر كوجوڭ اعمالات ارىباشىك آلانى دە بىر بىر كىتىعەشىدر. بەضا هان بۇتون
بر منطقە و صنعت شەعبەسى تاماما خۇ اولىر (مىلا آتاناڭ سېلىزىا و ھەندىستان
دوقوماجىلىرى) .

ب). زراعىتىدە كوجوڭ و بويوك استىحصالك مجادلەسى : صنایعده
كوجوڭ و بويوك ايشلەتكە آرىسىندە كى عىنى بىجادلە، زراعىتىدە
وقوع بولور. طبقي قاپيتالىستك كىندى فابریقانى ادارە اىتىدىكى كى،
قان ئەمېيچى، اورتەچقىتىجى، وزنلىكىن، اشراف چقىتىجىلەدە فقير چقىتىجىلە
چقىتىجى اوشاقلرى ايشلەدىر بۇتون بۇنلەر بويوك قاپيتالىستك صنایعىندە،
اورتە اعمالاتخانە صاحبلىنىدە، اىل ايشچىلىنىدە، اورواجرت ايشچىسىندە
اولدىيغىن ئىنيدىر. كويلىرددە بويوك مەلک، كوجوڭدىن داهما اىي
قورولىشىدر.

چیت بوله لر اصابت ایدر و بوله لر آز اولدیغندن بونلرک آره سنه قاجاف تحمد
داها آز قایپ اولور .

بوندن باشقا بويوك اراضي صاحبي، متخصصي و معلم زراعتي جيلري
كندي اراضي سنه قولانايير و بوصورته ايشتمه سنه ده علمك بعون
قاعدەلار و اصوللريله يابه بيلير .

تجارت و فرهدي ايشرى ده صناعده کي كييدر. بويوك ايش صاحبي

بازاري داها آي بيلير، بکله يابيلير، لازم اولان هرشي' داها او جوز
صاتين آلىر و داها بهالي صاتاغي بيلير. کوچوك متشبهه ايسه يالكىز
بر چاره قالير : بعون قوتلرني بر آرائي طوبلا يرف مجادله ايمك .
کوچوك اراضي کندى وارلغى' ، يالكىز او زون وچوق ايشه مك' ،
يېك كينمك والخ .. كې احتياجلىنى قىضمىق، خلاصە بىك جوق
ايشه مك و آز مصرف ياباق صورتىه يارى آچ تىدىد ايمكىدە در .
کوچوك اراضي صاحبلىرى قاپيتالىزم حاكمىتى آلتىنده يالكىز بوصورتىه
ياشايىھىليرلر . بو صنفك سفالى ويركىلرلە تىرىيع ايدىلير . قاپيتالىست
دونى کوچوك اراضي يە مدھش ومعظم بويوك تىحىملىدەر : چارلىق
ويركىلىرىنىڭ كوبولار يېچىن نەدىمك اولدىغى خاطرلامق كايفىدر « هرشي'
صات' ، فقط ويركىلرلە وير . »

صرفت عمومىدە دىنلە بيلير، كە زراعتىدە، کوچوك استىحصلال ،
صناعده کىدىن جوق فصلە مقاومتە قاپيتالىدر. شەرلەدە ئىشچىلرى
و کوچوك متشبىلر سرعتىه سەھو اولمۇقدەدرلر ؟ كوبىلدە ايسه كوبى
اقتصادى بعون مەلکتىلر داها سىغالام موجودىتلىرى محافظە
ايدىبورلر . معمافيه اكثىرت بۇ قىسىمەدە دامما قىيرلىشمكىدەدر ؟ فقط
اوقدار كوزە چارماقىدەدر . بعضاً بىر ايشتمە، اراضىسىك مقدارىسە

بويوك - اراضي صاحبلىرى كوزەل تەقىق و تأسيسات يابه بيليرلر .
هان هان اكتىريا زراعت ماكىنلىرى (الكتريك و بخار بوللوقلرى) ،
حبوبات واون يېچە آلاتى ، دەمت باعلايىجي آلتىر، أكىن و خارمان
ماكىنلىرى) كوچوك چفتىجىلرە و كوبولرە مساعدة والويرىشلى
دەگىلدر . بىر كوچوك ئىل ايشى اعمالاتخانەسەنە بىك قىمتلى بىر ماكىن
يرلىشىرىمەنڭ ناصل هيچق بىر معناسى يوقـه (ذاتاً او ماكىنلى
آلمق ايجىن بارەسى او لمادىنى كې مصرف دە اصلاحىقار تاماز) بىر كوچوك
چفتىجى دە طبىق او نك كې بىر بخارلى بوللووق آلاماز . اساً بولىه
بىر بوللووق آلامانك دە هيچق بىر معناسى او لاما ز . چونكە بولىه قدرتلى
بويوك بىر ماكىنلىك مصرفى چيقارماسى ايجىن چوق طوبراق لازىدر ؟
يوقسە بىر طاواوق بىلە بىلە نەمەن طوبراق پارچە جىنى دە گىل ..

ماكىن و آلتىردىن تاماً استفادە ايدە بىلەك، طوبراغك جوقۇغۇنى باغلىدر .
آلتە ايشلەتىلەن بىر بولقىدىن اعظمى استفادە آنجاق ۳۰ هكتار و سۈنتىدە اولان
اراضىدە قابىلدر . بىر تىخ سېرىپە ماكىنلىسى، بىچىم و خارمان ماكىنلەرنىن اعظمى
استفادەسى تائىمەن ايجىن ۷۰ ، بخارلە ايشلەتىن خارمان ماكىنلىرى ايجىن ۲۵۰ ،
بخارلى بولوقلار ايجىن دە ۱۰۰۰ هكتار و سۈنتىدە اراضى لازىدر . سوک
زمانلىرىدە طوبراق ايشلەنەن الكتريك ماكىنلىرى قۇللانىلمۇغا باشلانىشىدر ؟
قطق بىر ماكىنلىرىدە يالكىز بويوك ايشتمەلردىن قولانىلە بىلير .

صولامە، باتاقلىقلرى قوروئما، فضله صوپىك آقسى ايجىن تحت الأرض
بورولر وضع ايمك صورتىلە قوروئما، صحرا دەمير بوللىرى انساسى
و بويوك مانلى شىئلىرى هان يالكىز بويوك اراضي صاحبلىرى يابه بيلير .
طبىق صناعتىدە اولدىغى كې زراعتىدە بويوك ايشتمە ؟ ماكىن، مواد
مىستىعەلە، ايش قۇنى، آيدىنلەتىما، ايصىتىمە والخ .. دە اقتصاد ايدر .
بويوك ايشتمەدە هكتار باشنى داها آز حدودلر، قالىن تختە و تختە ويا

نظرآ بیویوك ده کلدر ظن ایدیلیر؟ حالبوک حقیقتده بیویوك برایشتمه در، بوکا بک چوق سرمایه قونمشد و بیویوك برایشجی زمره‌سی واردر. (بیویوك شهر لر جوارنده کی باخچواناق ده اولدیفی کی) بعضاً ده بالعکس عالمه مستقل کوچوک چفتچیلر فارشو سنده بولندیغمزی ظن ایدر؟ حالبوک حقیقتده بونلرک هبسی هان اجرت ایشجیسی در لر : بونلر یاقومشو چفتکلره خدمتکار و یا موسم ایشجیلری او له رق کیم، رلر (بو حال بالحاصه ماکدونیا، تراکیا و غربی آنادولوده بک چوق منظور من او لمشد) ویا خود شهره کیدرک ایشجیلک ایده رلر. بعون مکستلر چفتچیلری آرده سندده آل ایشجیلری وأو ایشجیلری آرد سندده و قوعه کلکده او لان حالدرک عینی و قوبعلقده در. بو چفتچیلرک گوجوک برقصی مرابحه‌جی و قان امیجی او لیورلر (یاواش باوش املاء و فروتنری تزیدایدن دکانخیلر و مرابحه‌جیلر)؛ دیکرلری موجودیتلری محافظه ایده رلر؛ یا خود بوسو تون افلاس ایدر، محو اولورلر. اینکی و آئی صاتارلر، صوکرا طوبراق پازجه‌جنه‌ده الدن چیه‌زار، قایپ او لور، آدام یا هرزمان قاملق او زرده شهره کیدر، یا خود چفتکلر کار ده آغانک او شاغی او لور. کوچک کویلی شیعیده اجرت ایشجیسی او لور؛ ایشجی طوتان قان امیجی - مرابحه‌جی ایسه اراضی صاحی یاخود قایپالیست او لور.

بصورته رزاعتده بر قسم اراضی، مالزمه ماکنه و حیوانات اک بیویوك قایپالیست اراضی صاحبلزدن کوچوک بر زمره دستنک اندده بولنور و میلیونلرجه ایشجیلر اونلر ایجین ایشلرلر، میلیونلرجه چفتچیلر او نله تابعدر لر.

سرمایه‌نک اک فضله ترقی و تکامل ایله‌دیکی آمریقاده بر فابریقاده اولدینی کی ایشله‌شن بن بیویوك چفتکلار و اراضی واردر. طبق فابریقاده کی کی بورالرده ده معین بر محصول استحصال ایدیلیر. او بله بیویوك تارالار واردر، که باخچه جیاکلرینه، یا خود میوه آغازلرینه تخصیص ایدیلشدتر؛ بوندن ماعدا تکثیر طیور (اوردک، فاز، طاوشنان والخ...) ایچین خصوصی چفتکلار واردر؛ بعضاً ده زراعتی یا پیلان محله‌ه ماکنه ایله ایشله‌نیز. بر چوق زراعی شعبه‌ر بک محدود الارده طوبلاًشدتر. بصورته مثلا بر «پیلیچ فرانی» (بر فایتا لیست، که هان بونون پیلیچ استحصالی اونک اندده‌در)، بر «یومورط-قرالی» والخ.. واردر.

۱۰ — بدوله تابیانک متوجه‌عنی، امانت اردویی، فاربه زمزمی ایشی . — قایپالیزمه دائماً کیتدکه بیویون خلق کته‌لری، اجرت ایشجیسی حاله کیرده‌لر. سفاله دوشمش آل ایشجیلری، او ایشجیلری، چفتچیلر، تجارلر، برافاسه اوغرامش اوره قایپالیستلر، خلاصه بعون سرمایه‌نک ضریبی آلتنده قهره اوغرایاند، بروله‌تا صفلرینه کیرده‌لر. روتلر دادها آز بر قاج قایپالیستک آنکه جکدکه خلق کته‌لری ده دائماً دادها زیاده چوغالملق، فضله‌لاشمق صوره‌تیله او قایپالیستلر کار اجرت اسیرلری حاله کیرده‌لر.

متوسطه صبه و صنفلوک دائیی صورنده محو اولملری و افلاس ایله‌ملری سایه‌سنده ایشجیلرک عددی، سرمایه‌یه لزومنی اولاندن چوق فضله لاشیر بوصورتاه ایشجی سرمایه‌یه زنجیره‌نیز. ایشجی قایپالیست ایجین ایشام‌مکه، قایپالیست ایجین چالیشمغه محبودر؛ ایشجی سرمایه‌دار ایجین ایشام‌مک ایسته منزه اونک یرینه بوزلر جه‌سی بولنے بیله جکدر. فقط سرمایه‌یه فارشی اولان بومتبوعیت، بالکنر یک خلق کته‌لرینک محو و افلاس‌یه ددگیل، دیکر صورتله‌ده تقویه ایدیلیر. سرمایه‌نک ایشجی صنی او زرنده کی حاکمی، سرمایه‌نک فضله ایشجی بی ایشدن

چیقارارق بر کناره آئمی و کندیسی ایجین بر احتیاط ایشجی قوئه حاضر لامسیله ده دانما بوبومکده در . بوناصل او لیبور ؟ شو صورتله : او جله کورمشدك ، که هر فابریقاچی امتعه بی او جوز مال ایتمکه ، مصروفلی تیپیس ایتمکه او غراشیر . بوسیله دانما یک ماکنلر کتیر دیله رک ایشله دیلر . بر ماکنه ایسه طبیعی ایشجینک برنی طوتار وایشجیلرک بر قسمی لزومسز ، فضلہ بر حاله قویار . یکی بر ماکنه کتیر تیلەتی ، ایشجیلرک بر قسمی ایشندن چیقارا یاه جوق دیمکدر . فابریقاده ایشله من ایشجیلر ، ایشسزلره دوزلر . یکی ماکنلر ایسه کاه بو ، کاه بردیکر و کاه او جونخی استحصال شعبه سه هیچ دور مادن متادیا صوقولد قلری ایجین آشکاردر ، که قایتا زمده ایشسز لک دانما موجود بولنه جقدر . قایتا لیست هر کسے ایش ویرمک ویا خود هر کسی امتعه دن نصیبه دار ایمک ایجین او غراشاز ؛ بلکه مکن او لدینی قادار چوق منقعت چیقارا مخه غیرت ایدر . بوندن آکلاشیلور ، که سرمایه دار اسکسی قادار منقعت تأمین ایدمه بېرەت او لان ایشجیلری امکنسز براققدە در .

و حقیقته قایتا لیست مملکتلرک هېسندە کوریبورز ، که بوبوك شهرلر دانما جوق مقدارده ایشسز وارد . بورالرددہ افلاس ایدن ، محو او لان چفتھی صره لرندن چیقمش و میللر جه او زاقلردن ایش آرامق او زرە کلش چین وزابون ایشجیلری وارد ؟ یکی شهره کلش کوپلی کنجلری ، او جله تجارت او لانلر وآل ایشجیلری وارد ؟ فقط بونلردن ماعدا سندلر جه فابریقالرده چالیشمیش و یکی ماکنلر قورولسی يوزندن سوقا قلرە آتیلمش معدن ایشجیلری ، مطبعه ایشجیلری و دوقومه جیلری ده بولورز .

بوتون بونلرک هېسی سرمایه ایجین بر احتیاط قوللری منبى مه ياخود مارقسک دیدیکی کېی ، بر صناعی امنیاط اردوسی تشکیل ایدولر . بر احتیاط اردوستنک موجود اولسی ، دانمی ایشسز لک ، قایتا لیستله ایشجی صنفنک متبو عینی و بوصفعه يابد قلری تضییق تزیدا یاه مک امکانى ویریز . سرمایه ، ماکنلرک ياردیمه ایشجیلرک بر قسمندن اسکیسندن فضلہ آلتون چیقارتیر ، دیکرلری ایشته بونک ایجین قابودن طیشاری آتیلمشدەر . فقط دیشاری آتیلدقدن صوکرا ده بونلر کریده قالانلری سورمک ایجین ينه سرمایه نک ائنده بر قیریاج وظیفسی کورولر . صناعی احتیاط اردوسی ، وحشیشمە ، فقیرلاشما ، آجلق ، تاماً اولوم و حقی جناباتک الکمکدل غونه و مثاللرینی عرض ایدر . سندلر جه ایش بولمايانلر ایمکمە ، باشلارلر ، سرسری ، دېلچى واخ . اولورلر . بوبوك شهرلر ده - لوندره ، نوبورق ، هامبورغ ، پارس - بولله ایشسز لر مسکون محلەر وارد . بوراده برو له تاریا بیرینه ، ایشلەمک هان تاماً او تووش یکی بر طبقه جقیور . قایتا لیست جمعیتىك بومحصۇنە « سرسری برو له تاریا » نامى ویریلەر .

ماکنلرک ادخالى ، بالخاصە دها او جوز و بو سیلە قایتا لیست ایجین ده دها منقعتلى او لان قاربە و ھەمبۇرە ایشنى ده کندیسی ایله برابر کتیرى . او جله ، ماکنلر داھا هنوز يوق ایکن ایشده خصوصى بر مهارته احتیاج وا دى ، حتی بعضاً او زون زمان او كرمەتك مجبورىتى بیلە وارد . حالبۇك بعضى ماکنلری جوجوقلر بیلە ایشلەدە بیلەر . زیرا قوتى قاپ ایدنجه يه قدر قولى چە ویرمکدن ویا خود بر باجاغنى حرکت ایدنیرمکدن باشقا ياباچق برشى يوقدر . ماکنلرک ایجادىندن صوکرا قادىن و جو جوق ایشىنک دها واسع مقىاسده استعمالىك اساسى بودر . بوندن باشقا قادىنلر لە جو جقلر اركڭە

ایشجیلر کی قاپتالیسته فارشی قویامازلر، او نلر داها مونس و ملامیم،
داها محجوب، وصیقله اندرلر، روحانیلر، بوبوک کندیلرینه
سویله دیکنے فضله ایسائیرلر، بو سبله فابریقاچی ارکلرک بولرینی
قادیتلرله دولدورور و کوجوک چوچقلری، قانلرینی آلتون پارچه جقلرنه
تحویل ایله مکه اجبار ایدر.

۱۹۱۳ سنه سنه ایشجیلک و مستخدمه ایک قادیتلرک مقداری شویله
ایدی : فرانسده - ۶۰,۰۰,۰۰۰ ، آلمانیاده - ۹۰,۰۰,۰۰۰ ، آوستريا
مجارستانده - ۸,۲۰,۰۰۰ ، ایتالیاده - ۵۰,۷۰,۰۰۰ ، بلجیقاده -
۴۹,۰۰,۰۰۰ ، متحده آمریقاده - ۸,۰۰,۰۰۰ ، انگلتره و والسد -
۶۰,۰۰,۰۰۰ - روسيه داشه لین قادیتلرک مقداری داماجوغالبیوردی ۱۹۰۰
سنہ سنه قادیتلرک مقداری ، بوتون فابریقا ارکاک وقادین ایشجیلرینک بوزدہ
۲۵ (ربی) ینه بالغ اوایبودی . ۱۹۰۸ سنه سنه بوزدہ ۳۱ یعنی تقریباً
ثنتھے ۱۹۱۲ ده بوزدہ ۴۵ ینه قادر یوکسله شد. بعض استحصال شعبه لرنده
قادیتلر اکثریتی تکلیل ایدرلر . مثلا منسوجات صنایعندہ ۱۹۱۲ سنه سنه
جالیشان ۸۷,۰۰۰ ایشجیدن ۴۵,۰۰۰ یعنی یاری سندن فضله سی
(بوزدہ ۵۵ دن فضله) قادین ایدی . حرب زمانہ قادیتلرک مقداری مدھش
برنسیتندہ تزاید ایله دی . چوچق ایشنه کاجه مموعیته رغماً بر جوق بر لرده
مدھش برو سعدنہ انکشاف ایشکدہ در . هر بردن فضله ترق ایش قاپتالیست
ملکتی اولان آمریقاده هر آدم باشندہ جوچق ایشنه نصادف ایدلہ بیلر .

بو حال ایشجی عائلہ ستک داعیلمسی انتاج ایدر . قادین، اکثريا
جو جوق ده فابریقا یه کیدر کیتمز عائلہ حیاق نزدہ قالیر؟

بر قادین فابریقا یه کیدر یا ایشجی اولورسه ، او ده طبق ارکاک
کی ذمان زمان ایشسرلک قورقوسنه معروضدر . او ده قاپتالیست
طرفدن قابو دیشاری ایدلیر؟ او ده صناعی احتیاط اردوسی صنفلرینه
کیزه دی؟ او ده طبق ارکاک کی اخلاقاً دوشې بیلر . بو ظاهرله مناسبدار
اوله رق قادیتلرک کندیلرینی سو قاقلرده هر ھانکی برسنه صائماری

صودتندہ تجی ایدن مبتذل فخش دخی وجود بولور . یه جک یوق،
ایش یوق، هریدن قوولور؛ آرتق قادین وجودی صائمه محبوردر.
واساساً ایشده بولسنه اجرت اکثريا اوقادار آزدر، که قادین کندی
وجودی ده صائمه صورتیله آیریجھه قازانمغه محبوردر . ویکی مسلک
زمانه براعتباد شکله کبره بوصور تداھشلر طبقه می میدانه کلیر .
بوبوک شهرلرده فاحشلر ، شایان دقت و اهمیتی مقدارلره بالغ اولورلر .
هامبورغ ولوئندره کی شهرلرده بدختلر اون بیکاره بالغ اولور . بو نلر سرمایه
ایچین بر منفعت وزنکنلنمه منبعی شکل ایدرلر . قاپتال، سرمایه دارجہ
تشکیل ایدلش بوبوک دوست أولری، فاختخانه لر تأسیس ایمک صورتیله
منفعتی تأمین ایدر . بیاض اسیعره لرہ پایلان واسع بین الملل بر تجارت موجوددر .
بو تجارتک اوچاغی آرژانتین شهرلری ایدی (آمریقای جنوبی ده) بوتون اوروپا
و آمریقا شهرلرندہ انکشاف ایلمکده بولونان جوچق فاحشلرک، جوچجيلاق
بالحاصه موجب نفرت واستکرا اهدر .

شو حالده قاپتالیست جمعیتندہ نه قادر جوچ و کوزل ماکنلر
ایجاد ایدیلر، نه قادر داها بوبوک، داها معظم فابریقالر انشا اولنور
و امتعه نک مقداری نه قادر جو غالیسے سرمایه نک ده بوبوندروغى
اوقادار ازنجى، صناعی احتیاط اردوسندک یوقسولاق و سفالى،
ایشجیلرک صویغونجیلرینه اولان متبویعتلری ده او نسبتده جوچ
وبوبوک اوله جقدر .

اکر ملکیت شخصیه اولماسه، بالعکس هر کس مشترک
ملکیتی آلتندہ اولسا ایدی، هر وضعیت طبیعی باشنا درلو اولاً جقدی .
بو یاه بر جمعیتندہ انسانلر ایش ساعتلرینی آزالته جقلر و قوتلرینی
قورویه جقلر، کندی ایشلریله مقتضدانه یاشارلر، و استراحت و حضورلرینه
اهتمام ایلدلردى . سرمایه دار ماکنلری توقيف ایدرسه، منفعتی

هر فابریقا جی کندي ايشني دیکر لریله علاقه دار اولمادن کندي يابار .
دیکر لریله آليجي آيجين مجادله ايدر ؟ او نلرله « رقابت » ايدر .
ایمدى بى سؤال وارد اولىور : بو مجادله قاپيتاليزمىك ترقىسييله
آزالىسىمى يوقسە حوغالىبورمى ؟

ایلک نظرده ضعیفیلور کی کورونه بیلیر . حقیقة، قاپیتالیستلرک
مقداری کوندن کونه کوچولبیور ؟ بویوکار کوچوکلری بوییورلر ؟
اوچه اون بیکلر جه مختلف متش بشلر يكديكرباهه مجادله ايدرلردى
— رقابت چوق شدتلى ايدي ؟ شىمدى داها آزدر — رقابت آرتق
اوقاقدار شدتلى اولما ياخىدەر . بوکا ايانىق ايستېنیور . حقىقىدە ايسە
ئاماً عكسىدەر . رقىيلرک مقدارى في الحقيقة آزالىيور . فقط بونلرک
بىرى اسکى رقىيلرنىن چوق بویوك وقوتىلەر . بونلرک مجادلهسى
اسكىسىندن داها کوچوك دە كىل ، بلكە داها کوچلى در . بوتون جهاندە
يالكىز بىر ، اىكى قاپیتالىست حاكم اوسلەيدى ، بو اىكى قاپیتالىست
دولت بىرىلە بوغاز بوغازه كايرلردى . سو كىندهدە اساساً بوبىلە أولدى .
حال حاضر دە رقابت ، مخاصىم ، ديواساً معظم قاپیتالىست بىلكلەرى
آرەسىنە وقوغۇبلەقىدەدر . و بونلر يالكىز اوچوز فىشاتلر و اسطەسەلە
مجادله ايتىيورلر ، بلكە سلاحلى قوتلەر لەدە مبارزە ايدىيورلر . شو
حالدە رقابت قاپیتالىزمك ترقىسيلە يالكىز رقىيلرک عدد و مقدارىنى نظراً
آزالىير ، فقط بورقابت دامىدا داها شدتلى و داها مخرب اولمقدەدر . [*]
بر تظاهرك داها نظر تدقىقىدىن سچىرىمەسى لازىمەر : بودە
بىحرانلاردر . بىحرانلر نەدر ؟ مسئلە شودر : كونك بىرندە مختلف امتعەنك
بىك چوق مقدارىدە استحصال ايلدىكى اكلاشىلەر . فياتلر دوشىر امته
[*] بخصوصە فضلە معلومات ايجىن اىپرىيالىست حرپى بىختىه مراجعت .

فاینالیزمک تکامل و انکشافیه سرمایه نک دامن چوغالان بر قسمی
ماکنه لر ، آلتار ، مختلف بنالر ، فابریقا جریانی دیواسا معظم بوسک
فروتلر والح .. اینجون صرف ایدیلیر . بالعکس ایشجیلرک اجرتلری
تادیمه دامن سرمایه نک هر زمان برآز داهات کوچولن بر قسمی شخصیس
ایدیلیر . اوبله ، آل ایش-جیلکمنده ، تذکاهر و سائر لوازمه با پیلان
صرفیات بک آزدی ؟ همان سرمایه نک تمامی ایشجینک اجرته صرف
ایدیلیردی . شیمدی ایسه عکسند : سرمایه نک بوبیوک قسمی اینه و ماکنه لره
شخصیس ایدیلشدیر . یعنی ایش قوتلرته اولان احتیاج ، فقیر لاشان
و بجز پروله ته اولان انسانلرک چوغالدینی نسبتده بوسکلمز .
فاینالیزمده تدقیق نه قادر انکشاف و ترق ایدرسه ، سرمایه نک ایشجی
منی اوزاریته تضییق ده اوقادر توت و شدتله چوغالیر ؟ ذیرا ایش
بولق آغیر و مشکله شیر .

۱۱ - اسمصال آناربیسی ، رفابت ، بحراند : ایشجی صفتک سفالی ته قفقک ترقیسله دامنًا چو غالمقدمه ددر . چونکه ته قیق ، هر کسه منقعت تأمین ایده جک یرده فایپتالایزم ده سرمهله ایچین منقعتک تزییدی و بر جوق ایشجیلر ایچین ده ایشترزلک و افلاسدن باشه برشی " دکلادر . فقط بوسفالت دیکر سیبلر تائیریله ده بویور .

اوچه کورمشدک، که فاینالیست جمیعی پک فنا بنا و تأسیس
ایدیا شندو، عمومی برپلان اولقسرین ملکیت شخصیه حاکمدر -

قارغشەلق، استحصال ده بـآنارشى واردە. هـمتـشـبـثـ كـندـىـنى
مـهـالـكـ وـمـسـئـوـلـىـتـ تـحـتـنـدـهـ دـيـكـرـلـيـهـ عـلـاقـهـارـ اـولـقـسـزـنـ باـشـلىـ باـشـنـهـ
امـتعـهـ اـسـتـحـصـالـ اـيدـىـ اـيدـىـ. بـوـطـرـزـ اـسـتـحـصـالـدـهـ بـرـمـدـتـ صـوـگـرـاـ فـضـلـهـ اـمـتعـهـ
استـحـصـالـ اـيـلـدـىـكـ اـكـلـاشـيلـيرـ (ـامـتعـهـنـكـ حـدـنـدنـ فـضـلـهـ اـسـتـحـصـالـىـ)
امـتعـهـ دـهـ گـيلـ، سـادـهـ عـادـىـ مـاـلـ اـسـتـحـصـالـ اـيـلـدـىـكـ، يـعـنىـ اـسـتـحـصـالـپـازـارـ
اـچـيـنـ يـاـيـلـمـادـيـفـيـ زـماـنـلـ، حـدـنـدنـ فـضـلـهـ اـسـتـحـصـالـ تـهـاـكـلـىـ دـهـ گـيلـ.
امـتعـهـ اـسـتـحـصـالـنـدـهـ اـيـسـهـ بـوـبـوـتـونـ باـشـقـادـرـ. اـمـتعـهـ اـسـتـحـصـالـلـدـهـ هـبـرـ
فـابـرـقـاجـىـ اـيـلـرـيـدـىـكـ اـسـتـحـصـالـ اـچـيـرـ اـمـتعـهـ صـاـتـيـنـ آـلـهـيـلـمـكـ اـچـيـنـ
اوـلـاـ كـنـدـىـنـكـ اـعـمـالـ اـيـلـدـىـكـ اـمـتعـهـيـ صـاـتـقـىـ مـجـبـورـيـتـنـدـدـرـ. فـقـطـ
ماـكـنـهـ، اـسـتـحـصـالـ قـارـغـشـلـقـنـدـهـ بـرـرـدـهـ دـورـدـيـيـ، بـوـ درـحالـ دـيـكـرـ
برـصـنـايـعـ شـعـبـسـهـ كـچـرـ وـائـخـ ... عمـومـيـ بـرـخـرـانـ باـشـلـارـ.

بو بحر انلر يك مخربكار يقيقجي تائينلر يايپارلر. معظم امته ييغىنلىرى
محو اولور. كوجوا اس-تحصالك بقايسى، بىردىمىز - و بوركه ايله
- و بورلىمش كېي اورتىدىن قالغانلار. اكتشيا بىولوك فيرمالىردد مخاوفىظه
موجودىيت ايدەمن، انخالل ايدىلرلر.

فابریقالرک بر قسمی تماماً قبایلیر، دیگر بر قسمی استحصالی
تفصیل ایدر و بوتون هفته چالشماز، بر مدت هفته‌نک ثانینده قابلی
بولنور. ایشمنزلرک عددی یوکه‌لیر. صنایع احتیاط اردوسی بولنور.
وعیٰ زمانده ایشجی صنعت سفالی و بوصنمه فارشی پاسلان تضییق ده
بولنور.

بوتون آوروبا و آمریقا - خلاصه بوتون قابیلیست جهانی - صاران
۱۹۰۷ - ۱۹۱۰ بحرانه عائد وقلری درج ایدبیورز . متعدد آمریقاده
در نکارده مقید اعضا آرسنده ایشترلرک عددی شوصور تله تراپیداله مشدزه:

هیچ بر یرده صایلاماز. مغازه لر مختلف محصولات و معمولاتیه حدندن
فضله دولشدر. بونلر، هیچ بر آلبیچی او لمدیندن صایلامازلر.
بوندن ماعدا آنجاق بر قاج پارا آلبیلن و بوبارا ایله آنجاق ضروری
لوازمنی صاین آلبیلن بک چوق آچ ایشجی واردر. نهایت سفالت
باشلار. بزنانیع شبستنده اولا کوچوك و متوسط مؤسسه لر انخلال
ایدر و قابایلر لر؛ بوبوك مؤسسه لرده بونلری تعقیب ایدر. فقط بر
صنایع شبستنی دیگرینه مر بوطرد، بونلر، کنندیلری ایمین لازم
اولان شیئری بربولندن صاین آیلر. مثلا ترزلر، قاشلری قاش
اعمال ایدنلردن، بونلرده آتریجه بوك استحصالاتی یاپانلردن صاین
آلرلر. ترزلر افلاس و انخلال ایتدی، قاش اعمال انخانه لردن
هیچ کیمی بر شی صاین آلاما چق دیمکدر؟ منسوچات صنایع
انخلال ایدر. و صوکرا عینی حال بول استحصالنده کنندی کوسنرر.
هر طرفده فابریقالر، مؤسسه لر قاباینر، اون بیکلرجه ایشجیلر آتیایر،
ایشسلک نسبتسز بر درجه يه يوکسلر و ایشجینک حیاتی داهها قالاشیر.
بوکار غما بک چوق امتعه واردر. آنبارلر يوکلرینك آغیر لغایه يیقلیر.
خبربدن اول دفعاته بويه اولدی ایدی؟ صنایع يوکسلر،
فابریقا جیلرک ایشلری امکل صورتده یکده در کن بردنبه کورولوی
تو ییقلیش، سفالت، ایشسلک و ایشلرده بر دور غوناق کودولور؟
صوکرا صنایع یکیدن کنندی طوپلار و تکرار پارلاق بر صورتده
و کسلمه که باشلار. بردن بره یکیدن بر انخلال و بر ییقلیش ...

اسلامی زومند فصله وارلق وزنکینلک ایجنده دیلنچی یاپان
بوصاجه و مناسبتر نظم ناصل ایضاح ایدیله بیلیر؟ بوسوالک جوابی
اوقدار بسیط ده گلدر . بوقاریده کورمشدک قایتالیست جعینده بر

١٦٠٧ سنه‌ستنده - ٨٠٪ ١٨,٥٪ ١٣شرين اوالده؛ ٪ ٢٢,٧ ٣٢,٧ قادار يوكسلمشدر. (صنایع انشائیه‌ده ٪ ٤٢؛ حاضرالبسه صنایعنده ٪ ٤٢؛ حتی توون صنایعنده ٪ ٥٥؛ طبیعیدر که عمومی ایشسرلک (بالکز تشکیلات آلتنده بولنان ایشجیلر نظر دقه آنفیسزین) داهما پک بوبوکدی.

انکاترده ایشسرلک نسبتی ١٩٠٧ یازنده ٪ ٣٩,٤ ٤، کانون اوالده ٪ ٦٩,١ نسبتنه قادار يوكسلدی. ١٩٠٨ توزنده ایسه ٪ ٨٩,٢ بالغ اویلیبوردی. آلمانیاده ١٩٠٨ کانون ثانی ابتداء‌سته ایشسرلک نسبتی اویکی سنه‌لک ایکی مثنه يوكسلمشدی. عینی تظاهر دیکر مملکت‌تلرده ده کورولور.

استحصالک ترقیصنه کلنجه مثلاً متعدد آمریقاده دوکوم صنایعنک ١٩٠٧ سنه‌ستنده کی ٢٦ میلیون طون استحصالاته مقابل ١٩٠٨ سنه‌ی استحصالاتی ١٦ میلیون طونه دوشمشدر.

بخاراچل زمانده امته‌نک فیش‌ایلری دوشتر. «منفعت» و قاپ ایمه‌مک ایجین قاپیتالیست افندیلر استحصال اضراره‌ده حاضردرلر. بالفرض آمریقاده يوكسلک فروتنری صوغون‌تلردر.

برهه‌زیلیاده قهوه تارالاری صاحبی، يوكسلک قهوه فیئاتلرخی محافظه ایچل ایجین، قهوه دولو چوالری دکزه دوکدیلر. بوكون قاپیتالیست حربینک تبیجه‌سی اوهرق بوتون جهان آچلق و معمولات قطلنی آلتنده ایکله‌مکده‌در. آچلق و قطعلانی قاپیتالیزم، بو تخریکار حربی چیقاران قاپیتالیزم دوغوردی. صلاح زمانلرنده ایسه قاپیتالیزم فضله معمولات آلتنده بوجولوردی. فقط بو فضله محصول عمله‌هه فائده و برمندی. زیرا ایشجیلر، کیسه‌لرینک فوق العاده ضعیف اولاسی بوزنده بونلری صانین آلامازلرددی. بو فضله‌لردن ایشجیلر بالکز-برشی اسابت ایدرددی: بوتون بالریله ایشسرلک.

١٢ - قاپیتالیزم نظمی رصنفلرک آبربلېشی (صنف تصادلرینک سکینلشمه‌سی). کورده، که قاپیتالیست جمعی ایکی اساسی فالقدن خسته‌در: اولا بوجمعیت آثارشی ایچنده‌در (تشکیلاتلیلی بوقدر)؛ ثانیاً بوجمعیت بربینه دشمن ایکی جمعیتدن (صفدن) تشکل ایدر. بنه

کورمشدک، که قاپیتالیزم تکاملیله بر لکده رقابت مجادله‌سی صوره‌سته تجھی و تظاهر ایدن استحصالده آثارشی، کیتده‌که داهما زیاده برشدت و کسکین لکی، بوزغونلی و تخریبی دعوت ایدر. جمعیت بوزغونلی و بريشانلی آزالمیور، بلکه بوبوکور. عینی صورتله جمعیت ایکی قسمه، صنفلره آیران اوچورومدہ کنیشله مکده دریناشمکده‌در. بر طرفده - قاپیتالیستلر طرفده - ارضک بوتون زنگینلکلری طوپلانوب بربوی اوزرینه بیغیلیور؛ دیکر طرفده - آزلان صنفل طرفده - بالکز سفالات، الم و کوز یاشتری وار. صناعی احتیاط اردوسی سقوطه اوغرامش، وحشی لشمش و تناهایته قدر فقیرلشمش انسان طبقه‌لرینی احتوا ایدیور. فقط چالشان وايشله‌ینلرده کیتده‌که یاشایشلرنده، سوردکلری حیانده قاپیتالیستلر آریلیبورلر. بروله تاریا وکوجوک قاپیتالیستلر واردی، بونلردن چوچی ایشجیلرله یاقین مناسبتلرده بولونیور وايشجیلردن چوچ ایي یاشامیورلردي. شیمدى، ایش بولاه دکادر. بوبوک افندیلر شیمدى اوچله هیچ کیم‌نمک تخلیل بیله ایتمه‌دیکی بر طرزده یاشیبورلر. واقعاً قاپیتالیزم تکاملیله ایشجیلرک وضعیتلری ده ایشمشدر. یکرمنجی عصر کیاشلانیجنه قدر عمومیتاه ایش اجرتی بوكسکدی. فقط عینی زمانده قاپیتالیستلر ده «منفعت» لری دها بوبوک سرعتله بوكسلدی. ایشجی کتاهسی قاپیتالیستلر دن شیمدى سهانک ارضدن اوذاقلنی قدر اوزا قالاشمشدر. و قاپیتالیزم تکامل ایتده‌که کجوك قاپیتالیستلر زمره‌سی او نسبتنه بوكسلمکده، بوتاجیز قرالر سوروسي ایله اسیر ایدیلان میلیون‌لرجه ایشجیلر کتاهسی آرده‌ستنده‌که اوچورومدہ اوقدر دریناشمکده‌در.

دیبوردک، که ایش اجزئی فی الحقیقہ یوکسلیور و فقط منفعت داشتا سرعتله چوغالیور و بوندن دولایی ده ایکی صفت آرده‌ندک او بجورومد بیومکده‌در. اما یکرمنجی عصرک مبدئدن بری ایش اجزئی بیومیور، بالکس، آچالیور. حالبوک بوزمانده منغتلر، اوسلیه اصلاً موجود اولمایان بر طرزده، چوغالدی، شوحالد صوک زمانلله اجتماعی عدم مساوات (صفل آرده‌ندک) بالخاصه سرعتله آرندی و کسکنیا شدی. آکلاشیلیور، که دامعاً بیومین عدم مساوات، اول و آخر قایتالیستره ایشجیلر آرده‌ندک برچار پیشمه به واره‌جقدر. اکر بوندر آرده‌ندکی فرق قایب اواسه واشجینک اقتصادی وضعیق قایتالیستلک کنه یاقلاشـه، طبیعی «ارضده صالح و منویت» اوله‌سیلریدی. حالبوک قایتالیست جمعیته ایشجیلر قایتالیستله باقلالشازلر، بلکه اونلدن اوزالاشیلر. یعنی بروله ماریا و بورزوآزی آرده‌ندکی صفت مجادله‌نسی مطاقاشدست کسب ایده جلک و کسکنیا شه جکدر.

بو نقطه نظره قارشی بورزوو آغازلری پنچ جوق اعتراض‌ده بوندیلر. کوسترمک، اثبات اینک ایستبورلری، که ایشجیلر قایتالیست جمعیته کیتندکه داشما آپی یاشایه‌حق‌در. بونی متعاقبه صالح و سایسیستر عینی بوروبی ٹوندرمکه باشکلاذیلر. هرایکن قسم‌ده ایشجیلرک زنکنیله شه جکنی و والدات کو چوک قایتالیستله اوله‌سیل‌جکارنی ابلری سوریبورلر. بونقطه نظرک یا کاشانی آز زمانده تظاهر ایتدی. حقیقته قایتالیستره نهبة ایشجیلک وضعیتلری کوندن کونه فلاشیدی. اک متکامل قایتالیست دونلردن بری اولان آمریقادن آله‌جق برمثال بونی کوستره جکدر. ۱۸۹۰-۱۸۹۹ سنه‌لرنده قازانچک صائبین آله‌جی لوانم مقداری) (یعنی بر عمله‌نک فیأتلرینه نظرآ صائبین آله‌جی لوانم مقداری) ۱۰۰ قبول ایدرسه‌ک قازانچک قدرت اشتراکی سنه‌لره کوره شو صورتله‌در: ۱۸۹۰-۱۸۹۶، ۱۰۰۶-۱۰۰۷، ۱۰۳۰-۱۰۴۰، ۱۹۰۵-۱۹۰۷، ۱۰۱۴-۱۹۰۷. یعنی ایشجی صنفک شرائط حیاتیه‌تی هان بوكسله‌مش، همان غیر

مشبدله قالمشدر، ایشجی ۱۸۹۰ سنه‌نده آلدینی غدا، البسه و اخ.. قادر آلمشدر؛ یالکز اجرتنک قدرت اشتراکیه بک آز - ۳٪. بوكسلشدر. بو زماندن ایسه آمریقا بیلیاردلری (اک بیوک صنایع اصحابی) فوق العاده منغتلر تأمین ایدبیورلر و کیسه‌لرینه دولیردقتری فضلله قیمتده نسبتمند بر مقدارده جیقمش بولنیوردی. طبعیله قایتالیستلرک شرائط حیاتیه لری ده بوصورتله بوكسلش ایدی.

صفت مجادله‌سی، بورزووازی ایله بروله تاریا آرده‌ندک منفعت تضادلرینه ابتنایدر. بو تضادلر، طبق قویونلره قورتلر آرده‌ندکی تضادلر کی باریشه، واوزلاشمایه کله من.

هر کس قولایجه آکلاهه سیلر، که ایشجیلری ممکن اولدینی قادر اوizon ایشله‌مک واشجی به ممکن مرتبه آز پاره ویرمک قایتالیستلر ایچین اییدر؛ حالبوک بر ایشجی قابل اولدینی قادر جوق اجرت آلمقدمه منغتداردر. آشکاردرک داشتا ایشجی کتله‌ستک تشکلیله برابر ایش اجرتنک بوكسلیلسی وایش کونستک قیصالدیلسی ایچین مجادله باشلامشدر.

بو مجادله هیچ بر زمان دورمامش و هیچ بروقت تماماً ترک ایدیله‌مشدر. فقط بو مجادله داشتا بر رفاج غر و شلق بر اجرته انحصار ایتمکله قالمدی. قایتالیست نظام اجتماعیستک تأسیس و تکامل ایله‌دیکه هریرده ایشجیلر، بالذات قایتالیزم، بر نهایت ویرمک لازم کله جکنے قناعت حاصل ایله‌دیلر. بونک اوزرنینه ایشجیلر بوجرکن و منحوس نظام یرینه، عادلانه، آرقداش و بولداشجه برایش نظامی ناصل قوت‌لوب کتیریله بیله‌جکنی دوشونمکه باشладیلر. بوصورتله ایشجی صنفک مارقیست حرکتی دوغدی.

ایشجی صنفی مجادله‌سی اکثریا مغلوبین‌لاره متافقدی . بونکه
برابر بالذات قایتاً لیست جمعیت ایشجیلرک نهائی ظفرنی احضار و احتوا
ایتمکده‌در . نه اینچین ؟ بلک بسیط ، چونکه قایتاً لیزمه تکاملی کندیسلیه
برلکده واسع خلق کتابه‌لرینی ده بروله‌هارلر تحویل ایله‌مکده‌در .
بويوك سرمایه‌نک ظفری ، اول ایشجیستنک ، تجارك ، کویلونک محوى
دیمکدر ؟ بوظفر دامنا اجرت ایشجیلرینک صفلرینی بويومکده‌در .
قایتاً لیست تکاملنک هر آدیمه برلکده بروله‌هاریانک عددی بويومکده‌در .
بری کسیلنجه یرینه درحال اونی بردن چیقان بر جوق باشلی دیو کبی .
بورزو و آزی ایشجی قیاملرینی با صدیر مقله قایتاً لیست نظام اجتماعیسی
تحکیم ایدر . بو قایتاً لیست نظام اجتماعیستنک تکاملی ایسه اون بیکلرجه ،
میلیونلرجه کوجوک وارلئ صاحبلرینی ، کویلوی ری حوایدر ، اونلری
قایتاً لیستلرک آیاقلری آتنه آثار . فقط بو صورته‌ده بروله‌هارلرک ،
قایتاً لیست جمعیتنک دشمنلرینک مقدارینی جو غالتر . فقط ایشجی
صنفی بالکنز رقم و مقدار اعتباریه قولنمز ، عین زمانه کیندیکه قوله
بربرینه قایشدار . نه اینچین ؟ زیرا قایتاً لیزمه تکاملیه بويوك
فاریقالره بويورلو . و هن بويوك فاریقه ، دیوارلری آرده‌سنده بیکلرجه ،
بعضاً اون بیکلرجه ایشجی بی برلشیدیر . بو ایشجیلر او موز او موزه ،
بانیانه ایشلر و چالشیرلر . قایتاً لیست متش‌بهرینک کندیلرینی ناصل
صویدقلرینی کورورلو . بر ایشجی نک دیکر بر ایشجی به ناصل دوست
و بولداش اولدیغی کورورلو . ایشلرکن ، ایش و اسطه‌سیله بر لشمش
اولدقلرندن ، مشترکاً حرکتی و چالشانگی او کردنیلر . بر جریله دها
سرعتله‌ده آکلاشه بیلیرلر . بوسیله قایتاً لیزمه تکاملیه ایشجی صنفی

بالکنز مقداری ده کیل ، عینی زمانه اخحاد و برلکی بربینه
قاینامه‌سی ده بويور .

نه قادر سرعتله بويوك فاریقالر بويور ، قایتاً لیزم نه قادر جوق
تکامل ایدر ایسه ، اول ایشجیلری ، چفتیجی لر و کویلوی او قادر سرعتله
محو اولورلر . اینچنده میلیونلر بولونان دیو آسا شهرلر او قادر سرعتله
بويورلر .

خلاصه اول دفعه کوچوک برحمله - بويوك شهرلرده - فوق العاده
معظم انسان کتابه‌لری طوبانیز ، و بول خلقده اکثریتی ، فاریقه
بروله‌هاریاسی تشکیل ایدر . بروله‌هاریا بوشهرلرک بـتون پیس دومانل
حمله‌لرینی دولدورور ، و هر شیئن صاحبی اولان کوچوچت افندیلر
سوروسی محتمم صیفیه و کوشکلرده باشار .

بو شرائط آلتنه مجادله‌نک غیر قابل توقف شدی ، ایشجی
صنفیک بر ظفریله نهایت بوله‌جقدر . اول ویا آخر بورزو و آزی ایله
بروله‌هاریا آرده‌سنده شدتی بر چار پیشنه او له‌جقدر ؟ بورزو و آزی
قوووه‌لهمق ، بروله‌هاریا خیرسازلر دولتی محاویده جلک ویکی ، مارقیست
بر ایش نظامی قوراجقدر . شـو حالده قایتاً لیزم ، تکاملی ایله ، غیر
قابل اجتناب بر صورته بروله‌هاریانک مارقیست اخلاقی انتاج
ایله‌مکددر .

بروله‌هاریانک بورزو و آزی به قارشی صنفی مجادله‌سی مختلف شکلر آید .
بومجادله‌دن اساسی اوچ مجادله تشکیل‌لار دوغمشدیر : در نظر سندیقالر ، که ایشجیلری
مسلکلرینه نظرآ توحید ایدر ؛ فریور اینفدر بالخاصه استهلاک قوئو براتیفدری ، که
مقصدلری آرده‌ده کی متوضطری قالدیر مقدر ؛ ایشجی صنفیک میاسی یارنیدری
(سوسیالیست ، سوسیال ده و فرات و قومونیست پارتیلری) ، که ایشجی صنفیک

سیاسی حاکمیتی پرور غرام اتخاذ ایشجیلردر . صنفلر آره سندە کی مجادله شدت کسبایتدجه ، ایشجی حجرکتک بوتون شکلری ده او نسبتده بر هدفده بر اشمکه عجبور دی : بورزو آزی حاکمیتک دور یله سی . مسئله لی اک دوغرو صورتە فاردايان ایشجی رهبرلری ، دامغا بوتون ایشجی تشکیلاتلرلە صیق بر ارتباط و مشترک مساعیده بولنیورلردى . فرضا بونلر دیبورلودی ، که در نکارله سیاسی پارتبئر آره سندە فلیاندە بر برلاك لازم اولدیغى و بوسېبدىن در نکارک بى طرف (سیاسی ساھىدە) او لمىيە جقلخى ، بىكە ایشجی صنفتىك پارتبئىلە بر اکدە حرکت ایتمەرى لازم كله جىكنى سوپلیورلودى .

صوك زمانلرده ایشجی حركتىندن يكى تشکیلاتلر دوغىدى ، که بونلرک الڭ مەھى ایشجی شورالرى در .

شو حالدە قاپيتالىست نظام اجتماعىستك تکاملى نتىجە تدقىقىمىزدىن ياكى مقسزىن شۇنى تىتىت ايدە بىلەز : قاپيتالىستلرک عددى آزالىر ، اما او نلر اولكىندن داها قدرتلى و داها زىنكىن او لورلر ؟ ایشجىلرلە مقدارى دامغا بويوك و چو غالىر ، کە عىنى زماندە ایشجىلرک بىللىك ، بىرىسىنە قايناشماسى ؟ عىنى نسبتده او مىسە بىلە ، فصلە لاشىر ؟ قاپيتالىست ايلە ایشجىلر آره سندە کى فرق دامغا داها کوزە چار باجق بىر حالە كىر . بوسېبلە قاپيتالىزمك تکاملى غير قابل اجتناب بىر صورتىدە بو صنفلرک چار پىشىمە سە ، يعنى مارقىسىست اختلالە باعث او لور .

١٣ — مارقىسىت نظام اهمىاعبىنڭ عققى ايجىن سرمائىلە ئاتاف دەرەزى شەطىدە . كوردىكمىز وجىھە قاپيتالىزم ، كىندى مزار قازىچىلىخى يېشىدىرىمكە بىرولە تەرلى - كىندى مزارىنى كىدىسى قازى مقدمەدر . ونه قادار چوق تکاملى ايدرسە او قادار چوق دە دشمن دوغورۇر و بودشمەنلىخى كىندى عايمەنە توھىد اىتىدىرىر . فقط قاپيتالىزم يالكىز دشمنلىخى يېشىدىرى من ، عىنى زماندە بىكى و آرقداش بىجە جمعىتكى تحققى ايجىن لازم او لان مىحيلى خاضىلار . نە صورتە ؟

بونك جوابى هان ويرە جىز . او لجە كورمىشكە ، کە (٦ : سرمائىيە مراجعت) سرمائىيە بويوكلىك اعتبارىلە دامغا بويومكىمددەر . قاپيتالىست ، ايشجىلردىن آلدەن فضلە قىمتىك برقىمەن سرمائىيەنە علاوه وضم ايدر . فقط سرمائىيە بويورسە ، استىحصالدە تۈنۈشىم ، ايدىلە بىلەر . سرمائىيەنک بى بوبىشى سرمائىيەنک بروعنى الله بويومىنە ، سرمائىيەنک تكائنى ويا سرمائىيەنک تەركىزى تعبير او لور .

ينه كورمىشكە ، کە (٩ : بويوك و كوجوك ايشلتەمە آره سندە مجادله يە مراجعت) قاپيتالىزمك تکاملىلە كوجوك و متىسط استىحصال محو ايدىلەر ؟ كوجوك و متىسط متشبىلەر و تجارلار بىخوا او لورلر ؟ ئىل ايشجىلردىن بىخنه هيچ لزوم يوق ، چونكە او نلر بويوك سرمائىيە طرفىن ئاما يودولورلر . بوكوجوك و متىسط قاپيتالىستلرک مالك اولدقلرى سرمائىيە ئالرىندىن چىقارق مختلف يولاردىن سېر و بويوك صويفونخىلىك ئالرىندە طوبلانىر . بىصورتە بويوك قاپيتالىستلارك سرمائىلەر بويور . او لجە مختلف صاحب و مالكلەر توزىيە و تقسيم ايدىلەن اولان سرمائىيە ، آرتق برأىدە ، مجادله مظفر او لان او وچىدە طوبلانىر .

سرمائىيە تكاليف و تەركىزى ، يعنى داها آز ئالىردم تجمىي و سېغىلىشى ، هنوز استىحصالك تكاليف و تەركىزى دىمك دكىلر . فرض ايدەم ، کە ايشجىلرک صرتسىن چىقادىنى فضلە قىمتىلە قومشۇنىك كوجوك قاپيتالىقانسى صاتىن آليور واولكى كې بوقاپىقايانى ايشلتىمكە باشلايور . بورادە بىر تجمع باشلار ، آنجاق استىحصال يەنە اسکىسى كې دوايم ايدر . فقط اكتىيا شو صورتە او لور ، سرمائىدار استىحصالىدە دە كىشىدىرىر ، توسيع ايدر وبالذات قاپيتالىرى بويودور ؟ شو صورتە يالكىز قاپيتال بويومش

اوماز، بلکه بالذات استحصال ده بوبوش اولور. استحصال توسيع
ایديلير، بر سورو ماکنه لرى احتوا ايدر، بىكلرجه ايشجىلىرى
برلىشدىرير. بعض آدە برقاج دوزىئە فارېقانىك بر مملكتك
بوتۇن امتعه احتياجى قاباتىيىنى واقع اولور. بورادە ايشجىلىرى بوتون
جىھىتايچىن استحصال ايدرلر؛ ايش، تغير مخصوصىلە اجھا عىلەشىرىيلير
فقط ادارە و منفعت قاپيتالىستلەر عانددر.

استحصالك بو طرز بى تۈركىزى، بروله تارىيائى انقلابىدن صوکرا
حقىقە آرقىداشىجە ويولداسجە راستحصالى مىكن قىلار.

اكر استحصالك بو تجمى اولماسە بروله تارىا استحصالك بوز
بىكلرجه ۳-۲ شىر ايشجىلىك اعم الاتخانەلر داغىلەمش بولندىيى بىزمانىدە
ادارە في أله آلسە اعم الاتخانەلرى اورغانىزە تشکىل و تنظيم يىددولك
اجتامىي برايس اوزرىئە قورمۇق غير مىكن اولوردى.

قاپيتالىزم نەقادار جوق تكامل ايدر واستحصال نەقادار جوق
تۈركىز ايمش بولنورسە بروله تارىا ظفرى دن صوکرا اوقادار قولا يلقىلە
اوستحصالە حاكم اولور.

شومالىدە قاپيتالىزم يالىكى دىشمەنلىنى درغۇرماز بىالىكى بروله تارىا
قىدىقىنى انجاچىكىدە فالماز، بىلدە عىنى زمانىدە بىرول تارىيائى جىھىت ئظامنىك
نەقسى اىجىن لازىم اوزىزه اساس انتصادىلىرى دەھاضىلار.

أدبیات :

برىنجى قىمە ذکر ايدىيىكىز كتابلر؛ بوندن ماعدا: آ. بوجدانوف:
«سياسى اقتصادى قورصى» ۲ نجى جلد ۲ نجى باب (صناعى سرمایه دورى)؛
مارقس وئەنفالس: «قومونىست بىانىسامەمى»؛ ئازى لوندون: «قاپيتالىزم
بويوندوروغى آلتىنده». زراعى مسائل خىنە: فارل قاوتسكى: «زراعت
مسئلەسى»؛ فارل قاوتسكى: «سوسيالىزم وزراعت» (ئۇ. داودىدە بىر جواب)؛
وابىين: «زراعتىندا قاپيتالىزمك تكاملى خىنە يىكى معلومات» (حكومات
متعددەدە)؛ و. ايلين: «قاپيتالىزمك روسييەدە تكاملى»؛ بارووس: «جهان
بازارى وزراعتىندا بىر ئانلىر».